

**# UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE KULLANILMASINI
KOLAYLAŞTIRMA SUÇU**
(THE CRIME OF FACILITATING THE USE OF NARCOTIC OR STIMULANT
SUBSTANCES)

Arş Gör. Dr. Yiğit İltaş* **

ÖZ

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin artan üretimi, kolay bulunabilirliği gibi durumlar madde kullanımı ve bağımlılığın artmasına ve bu durumun küresel bir halk sağlığı sorunu haline gelmesine neden olmuştur. Zaman içerisinde bu durum sadece kullanan ve/veya bağımlı kişiyi değil tüm toplumun düzenini tehdit eder bir hal almıştır. Ülkemizde uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin sebep olabileceği bireysel ve toplumsal sorunlarla mücadele açısından bu maddelerin kullanılmasını kolaylaştırma, yasadışı kullanılması, bulundurulması, ticareti gibi faaliyetler Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) çeşitli yasal düzenlemelerle yasaklanmıştır. Bu düzenlemelerden birisi de TCK'nın 190. maddesinde (m.) düzenlenen "Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma" suçudur. Bu çalışmada "Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma" suçu ele alınacaktır. Çalışmanın sonuç kısmında ise konu ile ilgili değerlendirmelere yer verilecektir.

***Anahtar Kelimeler:** Uyuşturucu Madde, Uyarıcı Madde, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma, Alenen Özendirme*

ABSTRACT

Such cases as increasing production of drugs or stimulants, easy accessibility have caused a rise in substance usage and drug addiction and usage and addiction have become a global public health issue. This situation has reached such a status where not only user and/or addicted person but also the whole community order is in danger. In Turkey, facilitating the use of narcotic or stimulant substances, using them illegally,

---

Eserin Dergimize geliş tarihi: 08.11.2021. İlk hakem raporu tarihi: 05.12.2021. İkinci hakem raporu tarihi: 13.12.2021. Onaylanma tarihi: 04.01.2022.

* Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

** Yazarın ORCID belirleyicisi: 0000-0001-5728-0902.

Eserin Atıf Şekli: Yiğit İltaş, "Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu", YÜHFD, C.XIX, 2022/1, s.151-189.

possession these drugs and trafficking are prohibited via a variety of legal regulations in Turkish Penal Code in order to fight against personal and social problems which result from drugs or stimulants. One of these regulations is “The Crime of Facilitating The Use of Narcotic or Stimulant Substances” which is regulated in Article 190 of Turkish Penal Code. In this study, “The Crime of Facilitating the Use of Narcotic or Stimulant Substances” will be discussed. In the conclusion part of the study, an evaluation of the topic will be presented.

Keywords: Drugs, Stimulants, Facilitating the Use of Narcotic or Stimulant Substances, Public Encouragement

***

GİRİŞ

Bireysel, toplumsal ve teknolojik alanlarda yaşanan hızlı değişmelere bağlı olarak uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kötüye kullanımı artmış¹ bu maddelerin artan kullanımı ve bağımlılığı ise küresel bir sorun ve önemli bir ölüm nedeni haline gelmiştir². Üstelik uyuşturucu veya uyarıcı nitelikteki maddelerin artan üretimi, dağıtımı, reklamı ve kolay bulunabilirliği gibi durumlar madde kullanımı ve bağımlılığına bağlı yaşanan sorunların daha da artmasına neden olmuştur³. Öyle ki, madde kötüye kullanımı ve bağımlılığı problemi sadece kullanan/bağımlı kişiyi değil tüm toplum düzenini tehdit eder bir hal almış ve bu sorun en önemli halk sağlığı problemlerinden birisi olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Toplum bakımından bu denli büyük bir tehdit içeren bu maddelerin kullanımı, üretimi ve tüketimi toplumun sağlığını ve güvenliğini korumak amacıyla yasaklanmıştır⁴.

Ülkemizde uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin sebep olabileceği bireysel ve toplumsal sorunlarla mücadele açısından bu nitelikteki maddelerin kullanılmasını kolaylaştırma, yasadışı kullanılması,

¹ ÖZDEN, Salih, Uyuşturucu Madde Bağımlılığı, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Basım, Nobel Kitabevi, Ankara, 2019, s. XV; ÇALIŞKAN, Mustafa, Madde Bağımlılığının Biyo-Psiko-Sosyal ve Hukuksal Analizi, Beta Yayıncılık İstanbul, 2018, s. 1.

²SINGH, Jyotika / GUPTA, P. Kumar, “Drug Addiction: Current Trends and Management”, *International Journal of Indian Psychology*, 2017, C. 5, S. 1, s. 186; MURPHEY, David / BARRY, Megan / VAUGHN, Brigitte / GUZMAN, Lina / TERZIAN, Mary, “Adolescent Health Highlight: Use of Illicit Drugs”, *Child Trends*, 2013, s. 5; NHS, Drug Use Prevention Among Young People: A Review of Reviews Evidence Briefing, 1st edn, NHS Publication, United Kingdom, 2004, s. 1.

³ SAHU, K. Kumar / SAHU, Soma, “Substance Abuse Causes and Consequences”, *Bangabasi Academic Journal*, 2012, C. 9, s. 52.

⁴ ÖZDEN, s. XV; Çalışkan, Madde Bağımlılığının Biyo-Psiko-Sosyal ve Hukuksal..., s. 1. *YÜHFD Cilt: XIX Sayı:1 (2022)*

bulundurulması, ticareti gibi faaliyetler çeşitli yasal düzenlemelerle yasaklanmıştır⁵. Bu düzenlemelerden birisi de 5237 sayılı TCK'nın “Özel Hükümler” başlıklı ikinci kitabının “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı üçüncü kısmının “Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar” başlıklı üçüncü bölümünde m. 190'da yaptırıma bağlanan “Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma” suçudur. Kanunun anılan hükmünde birisi “uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmak” bir diğeri de “uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendirmek” olmak üzere iki farklı suça yer verilmiştir. Hükmün son fıkrasında ise anılan madde kapsamında tanımlanan suçların belirli kişiler tarafından işlenmesi halinde verilecek cezanın yarı oranında artırılacağına ilişkin düzenlemeye yer verilmek suretiyle suçun şahsa bağlı nitelikli hali düzenlenmiştir⁶. Dolayısıyla bahsi geçen suç bakımından önem arz eden uyuşturucu veya uyarıcı nitelikte madde verilmeksizin bir başka kişinin bu türden maddeleri kullanılmasını kolaylaştıracak ve/veya özendirecek nitelikte madde metninde belirtilen hareketlerin gerçekleştirilmesidir⁷.

Bu çalışmada esasen uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanımının ve ticaretinin yaygınlaşması bakımından bir risk faktörü olarak görülebilecek bir suç olan “Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma” suçuna ilişkin, suçla korunan hukuksal değer, suçun unsurları, özel görünüş biçimleri, nitelikli halleri ve anılan suçla ilgili yaptırım ve muhakeme koşulları ayrıntılı bir biçimde ele alınacaktır. Çalışmanın sonuç kısmında ise konu ile ilgili değerlendirmelere yer verilecektir.

⁵ Türkiye, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin sebep olabileceği gerek bireysel gerekse toplumsal sorunlarla mücadele bakımından yürürlüğe koyduğu çeşitli ulusal düzenlemelere ek olarak, uluslararası düzenlemelerden olan “Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi”, “1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi” ve “1988 Tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”ne de taraftır.

⁶ BAYRAKTAR, Köksal / KESKİN KIZIROĞLU, Serap / YILDIZ, A. Kemal / ZAFER, Hamide / AKSOY RETORNAZ, Eylem et al., Genel Tehlike Yaratın, Çevreye Karşı ve Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar Cilt V, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 371-372.

⁷ AKKAYA, Çetin, Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 363; ELMAS, Birsen, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 360.

1.KORUNAN HUKUKİ YARAR

TCK m. 190’da yer verilen iki ayrı suç olan “*Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanımının kolaylaştırılması*” ve “*Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını özendirme*” suçları açısından korunan hukuksal yarar bu türden maddelerin kötüye kullanılmasını önlemek suretiyle kamunun sağlığının korunmasıdır⁸. İlgili düzenleme ile kanun koyucunun, uyuşturucu veya uyarıcı nitelikteki maddelerin kullanılmasını kolaylaştıracak davranışlarla mücadele etmeyi ve dolayısıyla da kişileri uyuşturucu veya uyarıcı maddelere götüren tüm yolları kapatarak toplumdaki uyuşturucu salgınına karşı halkı korumayı amaçladığı söylenebilecektir⁹. Bu bakımdan, sağlığın korunması ödevini yerine getirmek isteyen kanun koyucunun bu düzenleme ile insanların bu maddelerden uzak kalabileceğini ve sağlıklı bir şekilde yaşayabileceğini düşündüğü ifade edilmiştir¹⁰.

Kamunun sağlığını tehlikeye atan hareketlerin sadece sağlığı tehlike altında olan veya zarar gören kişi ya da kişiler bakımından değil kamunun güvenliğine karşı suç sayılmasının sebebinin bu hareketlerin belirli bir ya da birkaç kişinin değil önceden sayıca tespit edilmesi mümkün olmayan kimselerin sağlıklarını tehlikeye atmasından, halkın bu kapsamdaki hareketlerden korunabilmek amacıyla önlem alabilmesinin pek sınırlı hallerde mümkün olmasından ve çoğu zaman sağlıklarına yönelik olarak gerçekleşen tehlikenin varlığından dahi haberdar olmamasından kaynaklandığı söylenebilir¹¹.

2.SUÇUN UNSURLARI

Bu başlık altında maddi unsur, manevi unsur ve hukuka aykırılık konuları ele alınacaktır.

2.1.MADDİ UNSUR

2.1.1.FAİL

Anılan maddenin 1. fıkrasında hükme bağlanan “*Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma*” ve 2. fıkrasında düzenlenen “*Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını özendirme*” suçları bakımından fail herhangi bir özellik arz etmez. Bu nedenle de bahsi geçen

⁸ YOKUŞ SEVÜK, Handan, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 388.

⁹ HAFIZOĞULLARI, Zeki / ÖZEN, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplum Karşı Suçlar, Tıpkı Basım 3. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 106.

¹⁰ AKKAYA, Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı..., s. 364.

¹¹ ERMAN, Sahir / ÖZEK, Çetin, Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamunun Selametine Karşı Suçlar (TCK 369- 413), Dünya Yayıncılık, İstanbul, 1995, s. 173-174.

suçların faili herkes olabilir¹². Ancak aynı maddenin 3. fıkrasında ise m. 190'da tanımlanan suçların anılan fıkrada saymak suretiyle belirtilen kişiler tarafından işlenmesi hali bu kişilerin meslekleri dolayısıyla suça konu olan uyuşturucu veya uyarıcı maddelere daha kolay ulaşacak olmaları, bu türden maddelerin üretiminde söz sahibi olmaları/katkı sunmaları ve bu gibi durumların ise suçun işlenmesini kolaylaştıracağı sebebiyle cezayı artıran bir nitelikli hal olarak öngörülmüştür¹³.

TCK m. 190/1 bakımından sorumluluğun söz konusu olabilmesi için fail tarafından gerçekleştirilen hareketlerin bir başkasının uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasına ilişkin kolaylık sağlaması aranmaktadır¹⁴. Bu bakımdan kişinin kendi kullanımını maksadıyla uyuşturucu veya uyarıcı madde bulundurması, kendi kullanımını için fiziksel ortam sağlaması ya da başka bir kişiye uyuşturucu veya uyarıcı madde vermesi durumunda TCK m. 190 hükümleri uygulanamayacaktır¹⁵. Diğer taraftan, failin sorumluluğundan bahsedebilmek için uyuşturucu veya uyarıcı maddeler ile ilgili kendisine kolaylık sağlanan kişinin bu maddeleri kullanması gerekmemektedir¹⁶.

¹² PARLAR, Ali / KIZILKAYA, Azmi, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, Bilge Yayınevi, Ankara, 2018, s. 498; KARAKAŞ DOĞAN, Fatma, Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları, Legal Yayıncılık, İstanbul 2015, s. 262.

¹³ BAYRAKTAR et al., s. 375; YENERER ÇAKMUT, Özlem, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu, s. 67-75 in ÜNVER, Yener / ÖZ, Kerem (eds), Uyuşturucu Madde Suçlarıyla Mücadele, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 69; TCK m. 190/3'te; "Bu maddede tanımlanan suçların tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacıyla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır." ifadesine yer verilmek suretiyle TCK m. 190/1 ve 2'de yer alan suçların anılan fıkra kapsamında sayılan kişiler tarafından işlenmesi halinde faile verilecek ceza artırılacaktır. Türk Ceza Kanunu, Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi: 26.9.2004, RG 12.10.2004/25611.

¹⁴ YOKUŞ SEVÜK, Handan, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasına İlişkin Suçlar, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 240.

¹⁵ RUHİ, A. Cemel, Türk Ceza Kanunu'nda Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 67; TEZCAN, Durmuş /ERDEM, M. Ruhan Erdem/ ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 675.

¹⁶ GÜNAY, Erhan, Uygulamalı Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları ve İlgili Mevzuat, Gözden Geçirilmiş Genişletilmiş 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 134.

Suç tek bir kişi tarafından ya da birden fazla kişi tarafından birlikte de işlenebilir. Ayrıca, suç bakımından failin cinsiyetinin de herhangi bir önemi yoktur¹⁷.

TCK m. 190/2 kapsamında yer alan suçun yayın yoluyla işlenmesi ihtimalinde ise 5187 sayılı Basın Kanunu m. 11'in dikkate alınması gerekmekte olup fail, yazılı bir yayında anılan yazının veya haberin yazarı, tercümanı ya da resim ya da karikatürün çizeri, görsel ve işitsel yayınlarda ise beyanda bulunan ya da haberi sunan kişidir¹⁸.

2.1.2.MAĞDUR

Uyuşturucu veya uyarıcı niteliği olan maddeler sadece kullanan kişilerin refahını, beden ve ruh sağlığını değil tüm toplumun ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasal yapısını olumsuz etkilediğinden bu suçun mağduru suçla konu olan maddeyi kullanması kolaylaştırılan ya da özendirilen kişi ya da kişiler değil tüm toplumdur. Bu nedenledir ki, suç Kanun'da "*Topluma Karşı Suçlar*" kısmında düzenlenmiştir¹⁹. Bir diğer ifadeyle suç, mağduru

¹⁷KURT, Şahin / KURT, Ela, Uygulamada Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları ve İlgili Mevzuat, Adalet Yayınları, Ankara, 2007, s. 201.

¹⁸ YILMAZ, Enes, "Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma ve Özendirme Suçları TCK m. 190", *Türkiye Adalet Akademisi*, 2018, S. 35, s. 357; YAŞAR, Yusuf / İÇER, Zafer / YAZICILAR, Tarık T, "Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Özendirme Suçu (TCK m. 190/2)", *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 2018, C. 76, S. 2, s. 700.

Basın Kanunu m. 11; "*Basılmış eserler yoluyla işlenen suç yayım anında oluşur. Süreli yayınlar ve süresiz yayınlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi sorumludur. Süreli yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında bulunması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde, sorumlu müdür ve yayım yönetmeni, genel yayım yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili sorumlu olur. Ancak bu eserin sorumlu müdürün ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkilinin karşı çıkmasına rağmen yayımlanması halinde, bundan doğan sorumluluk yayımlatana aittir. Süresiz yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde yayımcı; yayımcının belli olmaması veya basım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması hallerinde ise basımcı sorumlu olur. Yukarıdaki hükümler, süreli yayınlar ve süresiz yayınlar için bu Kanunda aranan şartlara uyulmaksızın yapılan yayınlar hakkında da uygulanır.*" Basın Kanunu, Kanun Numarası:5187, Kabul Tarihi: 09.06.2004, RG 26.06.2004/25504.

¹⁹ ELMAS, s. 364; YOKUŞ SEVÜK, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler..., s. 389. *YÜHFD Cilt: XIX Sayı:1 (2022)*

belirli olmayan/ gayrimuayyen suç olduğundan suçun mağduru herkeştir²⁰. Bu anlamda suçun tek bir ya da belirli bir mağduru yoktur ve mağdur sağlığı bozulma tehlikesi ile karşı karşıya kalan toplum, toplumu oluşturan kişiler ve devlettir²¹. Suçun oluşması bakımından uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması kolaylaştırılan veya özendirilen kişinin sayıca bir veya birden fazla olmasının da herhangi bir önemi bulunmamaktadır²².

Her iki fıkrada da düzenlenen suç bakımından mağdur ile kastedilenin kamu ve toplum olduğu ve fakat bu kamu ve toplum ifadesinden sadece yerel anlamda suçun işlendiği kamunun değil, tüm toplumun algılanması gerektiği ve uluslararası kamu düzeninin de bu kavram içerisinde yer almakta olduğu ifade edilmiştir²³.

Diğer taraftan anılan maddenin 1. ve 2. fıkralarında düzenlenen suçların mağduru bakımından herhangi özellik arz eden bir durum olmadığını ve bu kapsamda yaşı fark etmeksizin herkesin mağdur olabileceğini ve fakat mağdurun çocuk olması durumunun mağdurun bir yetişkin olması halinden farklı olarak düzenlenerek cezayı artıran bir nitelikli hal olarak öngörülmesi gerektiğini ifade eden görüş de bulunmaktadır²⁴. Ancak, suç TCK “Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar” bölümünde düzenlendiğinden, bu suçla belirli bir kişinin sağlığından ziyade toplumdaki tüm kişilerin sağlığının yani genel sağlığın korunmasının amaçlandığının bu bakımdan da suçun mağdurunun somut bir kişi değil de tüm toplum olduğu ifade edilmiştir²⁵. Her ne kadar suç toplumun sağlığına karşı suçlar başlığı altında düzenlenmiş olsa da ve mağdur tüm toplum olarak kabul edilse de yaşları gereği çocukların uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımının neden olabileceği sonuçları bir yetişkin kadar etkili değerlendiremeyeceği gerçeği göz önüne alındığında madde kullanımı kolaylaştırılan ya da alenen özendirilen kesimin çocuk olması durumunda esasen çocuğun kendisinin ve mağdur olarak toplumun uğrayacağı zararın daha büyük olacağına inanılmaktadır. Bu açıdan da bir çocuğun madde kullanımını kolaylaştıran failin, bir yetişkinin madde kullanımını kolaylaştırmasına oranla toplum bakımından tehlikeliliğinin daha büyük olacağı gerekçesiyle alacağı cezanın artırılmasının yerinde olacağına inanılmaktadır.

²⁰ HAFIZOĞULLARI / ÖZEN, s. 106.

²¹ PARLAR / KIZILKAYA, s. 498.

²² ELMAS, s. 364; YOKUŞ SEVÜK, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde..., s. 240.

²³ YENERER ÇAKMUT, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu, s. 67-75 in ÜNVER, Yener / ÖZ, Kerem (eds)..., s. 69.

²⁴ BAYRAKTAR et al., s. 375.

²⁵ YAŞAR, İÇER / YAZICILAR, s. 701.

2.1.3.SUÇUN KONUSU

TCK m. 190'nın her iki fıkrasında yer verilen suçlar açısından suçun konusu uyuşturucu veya uyarıcı niteliğe haiz olan maddelerdir²⁶. Anılan düzenlemeler açısından suça konu olan maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde olması noktasında herhangi bir fark aranmamış ve maddelerin nitelik olarak farklılıkları cezayı etkileyen bir hal olarak öngörülmemiştir²⁷. Diğer taraftan, TCK'nın "*Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti*" suçunu düzenleyen m. 188/4'te uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti

²⁶ ÖZBEK, V. Özer / DOĞAN, Koray /BACAŞIZ, Pınar, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 799; Türkiye'nin de taraf olduğu 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 1. maddesinin 1. fıkrasının "n" bendinde uyuşturucu madde kavramı; "*1961 tarihli Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesinin ve 1961 Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesinde Değişiklik Yapan 1972 Protokolü ile Değiştirilmiş 1961 Tarihli Uyuşturucu Maddeler Sözleşmesinin I ve II numaralı Cetvellerinde yer alan doğal veya yapay her türlü madde demektir.*" şeklinde tanımlanmıştır. Aynı maddenin "r" bendinde ise psikotrop madde kavramı tanımlanmıştır. Bahsi geçen düzenlemede psikotrop madde; "*1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesinin eki I, II, III ve IV numaralı cetvellerde yer alan doğal veya yapay herhangi bir madde veya doğal ürün demektir.*" şeklinde ifade edilmiştir. 1988 Tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, RG 11.02.1996/22551; Psikotrop maddeler bir diğer adıyla psikoaktif maddeler literatürde ise, esas olarak merkezi sinir sistemi üzerinde etkisini gösteren ve beynin işlevlerini değiştirmek suretiyle ruh hâlinde, algıda, davranışta ve kişinin bilinç düzeyinde geçici değişikliklere sebep olan kimyasal maddeler şeklinde tanımlanmaktadır. BAŞAK, A. Sadi, "Psikoaktif Maddelerin Analiz ve Bilirkişilik Boyutu", Yeni Nesil Psikoaktif Maddeler Sempozyumu, 2013, s. 5; Bir başka ifadeyle, uyuşturucu maddeler bedene girdiklerinde davranışsal, ruhsal ve bedensel bir takım değişikliklere neden olan, bağımlılık yapan kimyasallardır ve bu maddeler tıp literatüründe psikoaktif maddeler olarak da ifade edilmektedirler. ÖGEL, Kültegin, Uyuşturucu Maddeler ve Bağımlılık, İletişim Yayınları Cep Üniversitesi 157, İstanbul, 1997, s. 11; Diğer taraftan, tespit edilen bir maddenin uyuşturucu veya uyarıcı niteliğe haiz olup olmadığı noktasında emin olunamaması/tereddüt yaşanması ihtimalinde maddenin niteliğinin belirlenmesine ilişkin karar bilirkişi incelemesi sonucu verilecektir. Bu hususta bilirkişi incelemesi ise Adli Tıp Kurumu, Kriminal Laboratuvarları, Emniyet Genel Müdürlüğü gibi uzman kuruluşlar tarafından yapılacaktır. GÜNDEL, Ahmet, 5237 Sayılı TCK'da Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s. 35; AKKAYA, Çetin, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2013, s. 315; İLTAŞ, YİĞİT, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 106.Yargıtay tarafından verilen bir kararda bir maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde olup olmadığına ilişkin kararın Adli Tıp İhtisas Dairesine gönderilmeden verilmesi bozma sebebi olarak ifade edilmiştir. Yargıtay 10 CD, 30978/2008, 29.02.2012 <<https://www.lexpera.com.tr/>> erişim tarihi 02 Ocak 2022.

²⁷ RUHİ, s. 67.

suçuna konu olan maddelerin “*eroin, kokain, morfin, sentetik kannabinoid ve türevleri veya bazmorfin olması*” cezayı artıran bir nitelikli hal olarak görülmüştür.²⁸ TCK’da hakim olan, kişilerin hak ve özgürlüklerini korumada güvence teşkil eden, kanunların açık, belirli olmasını ve geriye yürümemesini gerektiren terim²⁹ olarak ifade edilen kanunilik ilkesi gereği kanunun anılan maddesinde saymak suretiyle belirtilen ve sayıları artırılması mümkün olmayan bu maddelerin suçta konu olması durumunda failin alacağı cezanın artırılmasındaki neden olarak söz konusu maddelerin insan sağlığı bakımından neden olduğu zararın, yarattığı bağımlılığın, sebep olabileceği toplumsal tehlikenin diğer uyuşturucu veya uyarıcı nitelikteki maddelere oranla daha büyük olması gösterilebilir³⁰. Esasında bir uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ticaretinin yapılabilmesi için o maddenin kullanılıyor ve talep ediliyor olması gerektiğine inanılmaktadır. Bu açıdan imal ve ticareti için daha ağır ceza öngörülen bir maddenin, kullanılmasını kolaylaştırmak açısından gerçekleştirilen bir hareketin de bu maddelerin imal ve ticareti riskini artırabilecek potansiyele sahip olması gerçeği gözetilmeksizin cezayı artıran bir hal olarak öngörülmemesinin bir eksiklik olduğuna inanılmaktadır. Bu eksikliğin varlığında ticareti için daha ağır ceza öngörülen ve fakat kullanılmasını kolaylaştırılacak hareketler yapılması durumunda cezası anılan suçun temel şekline göre ağırlaştırılmayan ve tıpkı diğer uyuşturucu veya uyarıcı maddeler gibi değerlendirilen bu maddeler bakımından etkili bir mücadelenin varlığından da söz edilemeyeceği kanaatindeyiz.

2.1.4.HAREKET

2.1.4.1.GENEL OLARAK

TCK m. 190/1 bakımından suçun maddi unsurunu bir kimsenin kendisinden başka bir kişinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırmak maksadıyla özel yer, donanım veya malzeme sağlaması veya bu türden maddeleri kullanan kişilerin yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler alması veya kullanma yöntemleri konusunda bilgi vermesi türünden seçimlik hareketler oluşturmaktadır ki suçun oluşması bakımından

²⁸ Türk Ceza Kanunu, Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi: 26.9.2004, RG 12.10.2004/25611.

²⁹ EŞİTLİ, E. Aygün, “Suçların ve Cezaların Kanuniliği İlkesi”, *TBB Dergisi*, 2013, S. 104, s. 225-226.

³⁰ GÜNDEL, s. 39; ERGÜL, Ergin, Hukuki, Adli Tıbbi, Kriminolojik, Aktüel Boyutları ve İlgili Mevzuatıyla Uyuşturucu Maddeler ve Suçları, Yetkin Yayınları, Ankara, 1997, s. 155; PARLAR, Ali / DEMİREL, Güleç, Türk Ceza Kanununda Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, Bilge Yayınevi, Ankara, 2015, s. 22.

bu hareketlerden tek birisinin yapılması yeterlidir³¹. Bahsi geçen hareketlerden birden fazlasının aynı anda yapılması durumunda da tek bir suç oluşacağından hareket sayısının birden fazla olması suçun tekliğini etkilemeyecektir. Ayrıca, TCK m. 190/1 kapsamındaki suç sadece anılan fıkra da yer alan ve uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmak amacıyla gerçekleştirilen hareketlerden en az birisinin yapılması ile işlenebileceği, sayılan hareketler dışındaki herhangi bir hareket ile işlenemeyeceği, kanun koyucunun söz konusu hareketleri sınırlı bir sayım ile belirlediği için aynı zamanda bağlı hareketli bir suçtur³². Bu açıdan anılan fıkradaki suçun seçimlik ve bağlı hareketli bir suç olduğunu söylemek mümkündür³³. Suçun oluşması bakımından önemli olan karşıdaki kişiye uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımı için kolaylık sağlamak olduğundan gerekçede de belirtildiği üzere bu kişinin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanıp kullanmamasının failin sorumluluğu bakımından herhangi bir önemi yoktur³⁴.

İkinci fıkra da düzenlenen suçun hareket unsurunu ise uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendirme, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendirecek şekilde yayın yapmak oluşturmaktadır. Anılan fıkra bakımından suçun tamamlanması için bir başkasının uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını özendirecek türden hareketlerin yapılması yeterli olup o kişinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaya özenmesi gerekmemektedir³⁵. İkinci fıkra da yaptırıma bağlanan suç da seçimlik hareketli bir suç olduğundan bu hareketlerden herhangi birisinin yapılmasıyla suç tamamlanmış sayılacaktır³⁶.

Gerek birinci fıkra da gerekse ikinci fıkra da düzenleme altına alınan suç salt tehlike suçu olduğundan özel yer, donanım veya malzeme sağlandığında, kullananların yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler alındığında, kullanma yöntemleri konusunda bilgi aktarıldığında, bu maddelerin kullanılması alenen özendirildiğinde ya da alenen özendirecek

³¹ KURT / KURT, s. 202.

³² AKKAYA, Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı..., s. 366; PARLAR / KIZILKAYA, s. 499; ÖZBEK / DOĞAN / BACAKSIZ, s. 800.

³³ YENERER ÇAKMUT, Özlem, "Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu (TCK m.190)", *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019, C. 21, Özel Sayı, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan, s. 3117.

³⁴ GÜNAY, s. 134; Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türk Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, Türk Ceza Hukuku Mevzuatı Cilt 1 (Kanunlar), Güncellenmiş 22. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 408.

³⁵ AKKAYA, Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı..., s. 367-368.

³⁶ YOKUŞ SEVÜK, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler..., s. 392.

nitelikte yayın yapıldığında ayrıca bir zararın gerçekleşmesi aranmaksızın suç işlenmiş sayılacaktır. Çünkü anılan düzenlemeler bakımından hareketin kendisi toplum açısından tehlikeli olarak görülmektedir³⁷.

2.1.4.2.TCK'nın 190. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen Suç Açısından Hareket Unsuru

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanımını kolaylaştırmaya yarayan vasıtaların önceden tespit edilmesi mümkün olmadığından, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılmasını kolaylaştırmak ile kastedilenin bu türden maddeleri kullanmak isteyen kişilerin bu maddelere ulaşmalarını çabuklaştırmak ve bu hususu güvenilir hale getirmek olduğu ifade edilmiştir³⁸. Dolayısıyla uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanımını kolaylaştıran hareketler TCK m. 190 kapsamında değerlendirilecek olup bu maksat dışında olan bu maddelerin satımını, dağıtımını vs. kolaylaştıran hareketler bu kapsamda değerlendirilemeyecektir³⁹. Çalışmanın bu kısmında TCK m. 190/1'de sayılan hareketlere yer verilecektir.

2.1.4.2.1.Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddenin Kullanılmasını Kolaylaştırmak için Özel Yer, Donanım veya Malzeme Sağlama

Özel yer; yalnızca belirli bir işe, şeye, kişiye ayrılmış, istisnai, dikkate değer, her zaman görülen/olağandan farklı olan yer şeklinde ifade edilebilir⁴⁰. Anılan fıkra da bahsi geçen özel yer ile uyuşturucu veya uyarıcı nitelik taşıyan maddelerin kullanılması amacına özgülenmiş yer⁴¹; uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişinin ya da kişilerin başkaları tarafından görülmesine engel olabilecek, yakalanması tehlikesini azaltabilecek, gizlenmesinin kolay olduğu ya da bu açılardan kullanıcıya güven verecek ve maddenin kolayca kullanılabilmesi için bir yer kastedilmektedir⁴². Bu bakımdan uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kolay bir biçimde kullanılmasına elverişli olan her yer özel yer olarak ifade edilebilir. Özel yerin umuma açık ya da kapalı olmasına ya da gizli bir bölmesinin bulunmasına gerek yoktur. Bu yer, bir binanın içi gibi kapalı bir

³⁷ HAFIZOĞULLARI / ÖZEN, s. 107.

³⁸ ERMAN / ÖZEK, s. 305.

³⁹ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 671.

⁴⁰ AKKAYA, Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı..., s. 368; GÜNGÖR, Şener / KINACI, Ali, Öğreti ve Uygulama Boyutu ile Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerle İlgili Suçlar, Yetkin Yayınları, Ankara, 2001, s. 341.

⁴¹ HAFIZOĞULLARI / ÖZEN, s. 106.

⁴² GÜNGÖR / KINACI, s. 341; SOYASLAN, Doğan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Güncellenmiş 12. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 499.

yer olabileceği gibi bağ, bahçe gibi açık bir yer de olabilir⁴³. Ayrıca, özel yerin mutlak olarak/sürekli olarak madde kullanımına tahsis edilmiş bir yer olması da gerekmez. Önemli olan madde kullanmaya elverişli bir yer olması gerektiğinden madde kullanan kişiler açısından bir barda herkesin kullandığı yer dışında oda ayarlamak da bu kapsamda değerlendirilecektir⁴⁴.

Özel yer sağlayan kişinin bu yeri sağladığı için ücret alıp almamasının da suçun oluşması bakımından herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Bu bakımdan, yer sağlayan kişi sırf yer sağladığı için bir ücret almayabileceği gibi yer sağlamaktan dolayı alacağı ücreti doğrudan ya da sunmuş olduğu diğer mal ve hizmet fiyatına ekleyerek de talep edebilir⁴⁵. Madde kullandırılan yerde tek bir kişinin ya da birden fazla kişinin bu maddeyi kullanabilecek olup olmaması arasında da fark bulunmamaktadır⁴⁶.

Yazlık veya çiftlik evi, otomobil, yat, gemi, lokanta, bahçe, bağ, diskotek, bar pavyon, otel özel yerlere örnek olarak gösterilebilir⁴⁷. Benzer şekilde evde esrar partisinin düzenlenmesi de özel yer sağlamaya örnek olarak gösterilebilir⁴⁸. Ancak; Yargıtay tarafından verilen bir kararda olay günü kendi evine gelen bir başka kişiyle uyuşturucu madde kullanan kişinin eyleminin TCK m. 190 kapsamında özel yer sağlama niteliği taşımadığı ve atılı suçun unsurlarının oluşmadığı ifade edilmektedir⁴⁹.

Doktrindeki görüşlerden birisine göre; failin sorumlu tutulabilmesi açısından özel yerin sahibi olması gerekmemekle birlikte zilyet olması yeterlidir⁵⁰. Bir başka görüş ise failin özel yerin maliki hatta zilyedi bile olmasına gerek olmadığını bu kişinin malik ya da zilyet adına hareket eden ya da sağlanan o yerde çalışan bir kişi dahi olabileceğini ifade etmiştir⁵¹. Önemli olanın özel yer sağlayan kişinin sağlanan özel yer üzerinde

⁴³ RUHİ, s. 68; ERGEN, Cengiz, Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu Madde Suçları İlgili Yasalar ve Yönetmeliklerin En Son İçtihatlarla Açıklanması, Gaye Matbaacılık, Ankara, 1988, s. 67; SOYASLAN, s. 499.

⁴⁴ GÜNDEL, s. 130; RUHİ, s. 68; AKKAYA, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları..., s. 315.

⁴⁵ GÜNGÖR / KINACI, s. 342.

⁴⁶ SOYASLAN, s. 499; KURT / KURT, s. 204.

⁴⁷ Parlar / Kızılkaya, s. 499.

⁴⁸ ÇALIŞKAN, Suat, Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2013, s. 98.

⁴⁹ Yargıtay 10 CD, 18685/1581, 10.03.2014 (Lexpera) <<https://www.lexpera.com.tr/>> Erişim tarihi 22 Temmuz 2021; BAYRAKTAR et al., s. 377.

⁵⁰ ÖZDABAKOĞLU, E. Hakan, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları ve İlgili Mevzuat, Adalet Yayınları, Ankara, 2007, s. 162.

⁵¹ GÜNGÖR / KINACI, s. 342; AKKAYA, Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı..., s. 368. *YÜHFD Cilt: XIX Sayı:1 (2022)*

doğrudan tasarrufta bulunan kişi olması gerektiği de ifade edilen görüşlerdendir. Bu bakımdan, evini kiraya veren bir kişinin, kiracısı tarafından evde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılması maksadıyla parti verilmesi durumunda suçun işlendiği yerin sahibi olan kişinin malik sıfatına sahip olmasına rağmen o yer üzerinde doğrudan bir tasarruf yetkisine sahip olmadığı için herhangi bir cezai sorumluluğu olmadığı ifade edilmektedir⁵². Bu noktada özel yer sağladığı iddia edilen bir kişinin anılan düzenleme bakımından fail olarak sorumlu tutulabilmesi için sağlanan özel yerde malik sıfatına sahip olmasının değil o yer üzerinde doğrudan bir tasarruf hakkına sahip olması gerektiğine inanılmaktadır.

Diğer taraftan, failin sorumluluğu bakımından kullanım sırasında orada olup olmadığının önemli olduğu, eğer orada olmadığını ifade ediyorsa ve savunmasının da aksi ispat edilemiyorsa bu suçu işlediği kabul edilmeyeceği ifade edilmektedir⁵³. Yargıtay tarafından verilen bir kararda “*Yapılan ihbarın ve 28.06.2007 tarihli tutanağın içeriğine ve tüm dosya kapsamına göre; olay sırasında işlettiği kahvehanede bulunmayan sanığın, uyuşturucu madde kullanılmasını kolaylaştırmak için yer temin ettiğine ilişkin savunmasının aksine her türlü kuşkudan uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı gözetilmeden, beraati yerine mahkûmiyet kararı verilmesi*” durumu kanuna aykırı olarak nitelendirilmiştir⁵⁴. Dolayısıyla suça konu olan maddenin kullanımı sırasında orada olmadığını ifade eden ve bu duruma ilişkin ileri sürdüğü savunmasının da aksi ispat edilemeyen ve ispatına ilişkin kesin, kuşkudan uzak ve inandırıcı delil bulunmayan failin anılan düzenleme bakımından sorumluluğun bulunmayacağını söylemek mümkündür.

Donanım veya malzeme sağlamak ile uyuşturucu veya uyarıcı nitelikteki maddelerin kullanılmasını veya kullanıma hazırlanmasını sağlayacak araçların tedarik edilmesi kastedilmektedir⁵⁵. Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştıracak her çeşit araç, gereç, tesisat donanım ve malzeme kapsamında değerlendirileceğinden enjektör, maddeyi ısıtma gereçlerinin, esrar için platin tabakanın temini bu kapsamdadır⁵⁶. Donanım

⁵² ÖZBEK / DOĞAN / BACAŞIZ, s. 801.

⁵³ AKKAYA, Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı..., s. 368-369.

⁵⁴ Yargıtay 10.CD, T.08.12.2009, E.2009/6161, K.2009/18916 AKKAYA, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları..., s. 314-315.

⁵⁵ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 672.

⁵⁶ ÖZDABAKOĞLU, s. 162; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 672; KURT / KURT, s. 203-204.

ve malzeme⁵⁷ sağlanması noktasında dikkat edilmesi gereken husus madde kullanıcısı olan bir kimseye daha önceden üretilmiş olan bir maddenin kullanılması için donanım veya malzeme sağlanmasıdır. Bu bakımdan kişiye bir maddeyi kullanması için değil de kullanacağı maddeyi üretmesi için donanım ya da malzeme sağlanması durumunda failin sorumluluğu TCK m. 190 değil m. 188 kapsamında belirlenecektir⁵⁸. Bir diğer ifadeyle anılan madde bakımından sorumluluk açısından sağlanan donanım ya da malzemenin yalnızca uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırma maksadına yönelik sağlanması gerektiğidir. Aksi halde yani kullanımı kolaylaştırmak maksadıyla değil de uyuşturucu veya uyarıcı nitelikte bir maddenin imalinde kullanılmak maksadıyla sağlanması durumunda TCK m. 188 bakımından sorumluluk doğacaktır⁵⁹.

2.1.4.2.2.Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddeyi Kullananların Yakalanmalarını Zorlaştıracak Önlemler Alma

TCK m. 190/1-b'de; "*Kullananların yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler alan*" ifadesine yer verilmiştir⁶⁰. Bu düzenleme ile hukuken kullanımı yasaklanmış olan uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri kullanan kişilerin madde kullandıklarını çeşitli tıbbi yöntemler aracılığıyla tespit etmeyi mümkün kılan fizyolojik, fiziksel gibi belirtilerin yok edilmesi ya da işlenen suçla ilişkin maddi delillerin ortadan kaldırılması cezalandırılmak istenmiştir⁶¹. Bir diğer ifadeyle, anılan düzenleme ile madde kullanan bir

⁵⁷ Donanım ve malzeme olacak şekilde her iki kavramın da aynı kapsamda kullanmasından ötürü bu kavramların arasındaki farkın ortaya konulması gerekliliği ifade edilmiştir. Yazara göre; donanım uyuşturucu niteliği haiz bir maddenin kullanılması maksadıyla spesifik olarak oluşturulan ve sadece bu amaca özgülenmiş olan ürünlerdir. Bu ürünlerin üretimini şekli ya da üretilirken hangi malzemenin kullanılmış olduğunun herhangi bir önemi yoktur. Fakat, donanımın yalın bir malzemedan daha komplike bir malzeme olması gerektiği vurgulanmıştır. Diğer taraftan, malzeme ise daha basit nitelikteki ürünlerdir. Örneğin, borular ve pet şişelerle oluşturulan bir nargile düzeneği uyuşturucu madde kullanmak maksadıyla hazırlanan bir donanım iken, eroini damara enjekte edebilmek maksadıyla kullanılan enjektör ise bir malzemedir. Bu açıdan her donanımın bir malzeme olduğu söylenebilecektir. Ancak malzemelerin sistemli bir biçimde bir araya getirilmesi suretiyle uyuşturucu madde kullanılmasında kullanılacak bir araç elde edilmesi halinde bir donanımın varlığından bahsedilebilecektir. ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞIZ, s. 801; YENERER ÇAKMUT, "Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu (TCK m.190)", *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019, C. 21, Özel Sayı..., s. 3118.

⁵⁸ AKKAYA, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları..., s. 315.

⁵⁹ ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞIZ, s. 801.

⁶⁰ Türk Ceza Kanunu, Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi: 26.9.2004, RG 12.10.2004/25611.

⁶¹ TEZCAN, ERDEM / ÖNOK, s. 672.

kişinin, kullanıcı olduğunun tespit edilmemesi maksadıyla vücudunda ya da vücudu dışında bulunan delillerin ortaya çıkmasını engellemek cezalandırılmaktadır⁶². Örneğin, kullanılan maddenin kandaki izini azaltmaya/kaldırmaya ya da tıbben tespit edilmesini zorlaştırmaya yönelik maddelerin temini, kullananların yakalanmasını zorlaştırmak maksadıyla gözcü koymak, alarm ve benzeri sistemler kurmak, şiringaları ortadan kaldırmak, vücutta enjeksiyon yapılan kısma dışardan fark edilmemesi maksadıyla koyu renkte dövme yapmak⁶³ bu kapsamda değerlendirilecektir.

Diğer taraftan, kullanıcıların yakalanmasını zorlaştıracak önlemler mekânsal da olabilir. Ancak, mekânsal önlemler aynı zamanda yer tedariki olarak da kabul edileceğinden bu türden bir ihtimalin varlığında birinci fıkra uygulanacaktır. Çünkü suça konu olan maddelerin kullanımının kolaylaştırılması maksadıyla özel bir yer sağlanması durumunda bu yerin tespit edilememesi ve dolayısıyla da failin yakalanmaması için de önlemler alınacaktır. Bu bakımdan burada kastedilen kullanılan maddenin etkisini ortadan kaldırmaya ve bu şekilde de kişinin madde kullandığının tespit edilememesine/öğrenilememesine ilişkin önlemler almaktır⁶⁴.

Anılan fıkroda yer alan yakalanma kavramını sadece resmi makamlar tarafından yakalanma şeklinde dar bir biçimde algılamamak ve dolayısıyla da madde kullanan bir kişinin bu maddeleri kullandığının bilmesini/haberdar olmasını istemediği bir kişi tarafından öğrenilmesini de yakalanma olarak kabul etmek gerektiği ifade edilmektedir⁶⁵.

2.1.4.2.3.Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerin Kullanılması Yöntemi Hakkında Başkalarına Bilgi Verme

TCK m. 190/1-c'de; "*Kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi veren*" kişinin cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Anılan düzenleme ile uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin nasıl kullanıma hazır hale getirileceği ya da vücuda hangi şekilde enjekte edilebileceği hususunda bilgi sağlamak cezalandırılmaktadır. Suça konu olan maddenin nasıl kullanılırsa daha etkili olabileceğine ilişkin bilgi verme ya da tavsiyede bulunma durumunda anılan fıkra kapsamında sorumluluk doğacaktır⁶⁶.

Bu düzenleme ile yaptırıma bağlanan, suça konu olacak maddelerin kullanılması yöntemi hakkında başkalarına bilgi vermek olduğundan bu

⁶² AKKAYA, Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı ..., s. 370.

⁶³ KURT / KURT, s. 204; TEZCAN /ERDEM / ÖNOK, s. 672; ÖZDABAKOĞLU, s. 162; ÖZBEK / DOĞAN / BACAKSIZ, s. 802.

⁶⁴ BAYRAKTAR et al., s. 377; ÖZBEK /DOĞAN / BACAKSIZ, s. 802.

⁶⁵ ÖZBEK / DOĞAN / BACAKSIZ, s. 802.

⁶⁶ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 672.

türden maddelerin nereden bulunabileceğine⁶⁷ ya da maddenin nerede kullanılabileceğine ilişkin bir başkasına bilgi verilmesi durumunda bu fıkra hükmünün uygulanamayacağı belirtilmektedir⁶⁸. Bilgi veren kişinin kullanıcı olup olmadığının, bilgi alan kişinin işi biliyor olup olmadığının, bilgi verme şeklinin, zamanının ve yerinin, sorumluluk açısından herhangi bir önemi yoktur. Ancak verilen bilginin suça konu olan maddelerin satılması, nakletmesi gibi konulara ilişkin olması durumunda fail TCK m. 190 kapsamında değil de TCK m. 188 kapsamında cezalandırılacaktır⁶⁹. Benzer şekilde, ilgili fıkradaki bilgilendirme ile kastedilen kullanmaya yönelik bilgilendirme olduğu için uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin nasıl yapılacağına ilişkin bir başkasının bilgilendirilmesi durumunda da bilgilendiren kişinin sorumluluğu TCK m. 188 kapsamında değerlendirilecektir⁷⁰.

Diğer taraftan, kullanılacak maddenin kullanıcı üzerinde nasıl bir etki bırakacağına ilişkin kullanmayı özendirecek şekilde anlatılması durumunda (alenen özendirilenin varlığı halinde) anlatan kişinin sorumluluğu TCK m. 190/1-c değil de TCK m. 190/2 kapsamında belirlenecektir⁷¹.

2.1.4.3.TCK'nın 190. maddesinin 2. fıkrasında Düzenlenen Suç Açısından Hareket unsuru

Bu fıkra kapsamında suç olarak düzenlenen uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılmasını alenen özendirme ve alenen özendirici nitelikte yayın yapma hareketleri ele alınacaktır.

2.1.4.3.1.Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerin Kullanılmasını Alenen Özendirme

Anılan fıkarda her ne kadar “alenen” ve “özendirmek” ifadelerine yer verilmiş olsa da bu kavramlara ilişkin mevcut düzenlemede, düzenlemenin gerekçesinde ya da kanunun diğer hükümlerinde herhangi bir tanımlamaya gidilmemiştir. Anılan kavramlara ilişkin tanım hususunda doktrinde yer alan açıklamalar önem arz etmektedir. Aleniyet; kişilerin duyup görmesiyle değil de duyup görebilme ihtimallerinin mümkün olduğu yerlerde fiilin işlenmesi⁷² ya da madde kullanımına özendirilenin herhangi bir sınır olmaksızın açık bir biçimde ve belirsiz sayıdaki kişileri motive edecek

⁶⁷ ÖZDABAKOĞLU, s. 163; RUHİ, s. 68.

⁶⁸ YOKUŞ SEVÜK, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler..., s. 392; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 672.

⁶⁹ KURT / KURT, s. 204-205.

⁷⁰ BAYRAKTAR et al., s. 378; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 672.

⁷¹ YOKUŞ SEVÜK, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler..., s. 392.

⁷² RUHİ, s. 69.

şekilde yapılması olarak tanımlanmıştır⁷³. Dolayısıyla, aleniyet bakımından suç olarak düzenlenen hareketin yapıldığı koşullar itibariyle sayıca birden fazla ve belirli olmayan kişiler tarafından algılanabilir nitelikte olması aranmaktadır⁷⁴.

Özendirmek ile kişileri madde kullanımına ilişkin teşvik etmek, isteklendirmek, kullanmaları hususunda kışkırtarak bu maddelerle ilgili kişilerde olumlu/sıcak duygular uyandırmak, maddelerin kullanılmasına etki etmek, bu maddeleri iyi, insanlar için faydalı ya da zararsız olarak tanıtmak ya da onların maddelere karşı olan nefret duygularını ortadan kaldırmak şeklindeki davranışlar kastedilmektedir⁷⁵. Özendirmenin ne şekilde ve hangi yöntemlerle olacağına ilişkin herhangi bir sınırlandırma söz konusu değildir⁷⁶. Bir düşünce açıklaması olarak özendirmek söz, yazı, ses, internet ortamı dâhil yazılı, görsel, işitsel her türlü araçla ifade edilebilir⁷⁷.

Anılan düzenlemedeki suçun oluşması bakımından sadece özendirme yeterli olmayıp ayrıca bu özendirme hareketinin aleni olarak yani herkes tarafından duyulacak ya da işitilecek bir yerde yapılmış olması gerekmektedir. Alenen özendirme bakımından, madde kullanımına özendirme kapsamındaki hareketlerin başkaları tarafından duyulacak yerde yapılması ya da başkaları tarafından duyulması olanağının yaratılmış olması suçun oluşması bakımından yeterli olduğundan bu kapsamdaki sözlerin duyulmuş veya öğrenilmiş olup olmadığının herhangi bir önemi yoktur⁷⁸. Örneğin; bir kahvehanenin duvarına madde kullanımını özendirecek türden afişlerin asılması durumunda kahvehanede kimse olmasa ve bu afişler henüz bir başkası tarafından görülmemiş olsa dahi anılan fıkra bakımından aleniyet gerçekleşmiştir. Diğer taraftan kendi evinde bir arkadaşına maddenin olumlu etkilerini anlatan ve kullanması durumunda kendisini iyi hissedeceğini belirten ve bu şekilde karşısındakini madde kullanmaya özendiren kişi bakımından aleniyet gerçekleşmemiştir⁷⁹.

Bu bakımdan suçun oluşması için failin kastının, hem madde kullanmaya özendirmeyi hem de aleniyeti içermesi gerekmektedir. Örneğin, parkta uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan ve amacı sadece madde kullanmak

⁷³ ÖZDABAKOĞLU, s. 163.

⁷⁴ PARLAR / DEMİREL, s. 389.

⁷⁵ SOYASLAN, s. 500; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 672.

⁷⁶ YENERER ÇAKMUT, “Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu (TCK m.190)”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019, C. 21, Özel Sayı..., s. 3120.

⁷⁷ HAFIZOĞULLARI / ÖZEN, s. 108.

⁷⁸ KURT / KURT, s. 205.

⁷⁹ YOKUŞ SEVÜK, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler...*, s. 393.

olup bir başkasını özendirme niyeti taşımayan kişinin kastının özendirmeyi kapsadığı söylenemeyeceği gibi sadece gizli bir şekilde bir kişiyi madde kullanmaya özendirmek isteyen ve fakat elinde olmayan nedenlerle madde kullanmaya özendirmek konusunda aleniyet sağlayan kişinin kastının aleniyeti kapsadığı da söylenemeyecektir. Dolayısıyla her iki örnek bakımından da anılan fıkra açısından sorumluluk doğmayacaktır.⁸⁰

Gerçekleştirilen hareketlerin özendirmeye elverişli olması yeterli olduğundan yapılan özendirmenin sonuçsuz kalması bir diğer ifadeyle hiçbir kimsenin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımına yol açmamış olması suçun oluşumu bakımından herhangi bir engel teşkil etmediği gibi hareketin başkaları tarafından ne şekilde algılandığının ya da bu hareket sonucunda başkalarının madde kullanıp kullanmamalarının da bir önemi yoktur⁸¹.

Umumi ya da herkesin girebileceği umuma açık yerler aleni olarak kabul edildiğinden park, cadde, kahvehane, sokak, lokanta, kamu binaları, disko türünden yerler anılan düzenleme bakımından aleni yerlerden sayılacaktır. Bir yerin aleni yerlerden sayılıp sayılmayacağı noktasında herhangi bir tereddüt yaşandığında ise bu noktada bilirkişi görüşüne başvurulması gerektiği ifade edilmiştir⁸².

2.1.4.3.2.Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerin Kullanılmasını Alenen Özendirici Nitelikte Yayın Yapma

Aleniyetin özel bir görünüş biçimi olarak kullanımı özendirici nitelikte yayın⁸³ yapılması ile kastedilen “*özendirici nitelikte sözlerin umuma neşir ve teşhir edilmiş bir yazı, resim veya diğer neşir yollarıyla sarf edilmiş olması*” şeklinde ifade edilmiştir⁸⁴. Bu bakımdan yayın kavramı ile yazı, resim veya sesin çok fazlaca sayıda kişilerin bilgisine ulaşabilecek şekilde dağıtılması, teşhir kavramı ile ise bunları herkese açık ya da herkesin girebileceği yerlerde kişilerin bilgisine sunulması⁸⁵ ya da “*her türlü basım araçları ile basılan veya diğer araçlar ile çoğaltılan yazı, resim ve benzeri eserler ile haber ajansı yayınlarının herhangi bir şekilde kamuya*

⁸⁰ AKKAYA, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları..., s. 319.

⁸¹ BAYRAKTAR et al., s. 379; YOKUŞ SEVÜK, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde..., s. 250-251.

⁸² ELMAS, s. 373.

⁸³ TCK “Tanımlar” başlıklı m. 6/1-g’de; basın ve yayın yolu deyiminden “*Her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar*” anlaşılacağı ifade edilmiştir. Türk Ceza Kanunu, Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi: 26.9.2004, RG 12.10.2004/25611.

⁸⁴ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 673.

⁸⁵ İbid 673.

sunulması” ifade edilmiştir⁸⁶. Anılan düzenleme bakımından sorumluluğun doğabilmesi için önemli olan yayının çok fazlaca sayıda kişiye ulaşabilecek ve uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını teşvik edici nitelikte olmasıdır. Bu niteliklere sahip yayının yazılı, görsel, sesli olup olmamasının, süreli ya da süresiz olmasının önemi olmadığı gibi kişilerce öğrenilmiş olması da önemli değildir⁸⁷.

TCK m. 190/2'nin ilk cümlesinde suç olarak düzenlenen “*Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılmasını alenen özendirme*” ile aynı fıkranın ikinci cümlesinde suç olarak düzenlenen “*Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılmasını alenen özendirici nitelikte yayın yapma*” hareketleri bakımından aynı ceza öngörülmüştür. Ancak ikinci cümlede yaptırma bağlanan madde kullanımının yayın yoluyla özendirilmesi ihtimalinin birinci cümleye oranla çok sayıda kişiyi etkileyebilme ihtimalinin bulunmasından dolayı bu kapsamdaki hareketin daha ağır cezalandırılması gerektiğinden bahisle mevcut düzenleme eleştirilmektedir⁸⁸. Benzer şekilde, pek çok suç bakımından suçun yayın yoluyla işlenmesi cezayı ağırlaştırıcı bir neden olarak kabul edilirken bu suç bakımından düzenlenmemesi de bu konuda getirilen eleştirilerden bir diğeridir⁸⁹. Bu noktada, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılmasını alenen özendirici nitelikte yayın yapmanın uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılmasını alenen özendirmeye oranla daha çok sayıda kişiyi etkileyebilme ihtimali olduğu ve diğer bazı suçlar bakımından da suçun yayın yoluyla işlenmesi ihtimalinin cezayı ağırlatan bir neden olarak kabul edildiği gerçeği dikkate alındığında uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanımının yayın yoluyla özendirilmesinin daha ağır bir biçimde cezalandırılması gerektiğine inanılmaktadır.

Diğer taraftan, TCK m. 188'te yer verilen uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarının bir tüzel kişinin faaliyeti kapsamında işlenmesi haline ilişkin olmak üzere TCK m. 189'da düzenlemeye yer verilmişken, uyuşturucu veya uyarıcı nitelikteki maddelerin kullanımının kolaylaştırılmasının, özendirilmesinin ya da bu nitelikte bir yayın yapılmasının bir tüzel kişinin faaliyeti kapsamında gerçekleştirilmesi ihtimaline yer verilmemiş olması da eleştirilmektedir⁹⁰.

⁸⁶ PARLAR / KIZILKAYA, s. 500.

⁸⁷ KURT / KURT, s. 205.

⁸⁸ GÜNDEL, s. 131; YAŞAR / İÇER / YAZICILAR, s. 721.

⁸⁹ HAFIZOĞULLARI / ÖZEN, s. 108.

⁹⁰ YILMAZ, s. 355.

2.2.MANEVİ UNSUR

Suçun taksirli hali kanunda düzenlenmediğinden ancak kasten işlenebilen bir suçtur⁹¹.

TCK m. 190/1’de yer verilen suçlar bakımından kast;

- a) bir başkasının suça konu olan maddeyi kullanacağını bilen ve bu kişinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasını kolaylaştırmak isteyen failin bu kişiye isteyerek özel yer, donanım veya malzeme sağlaması,
- b) bir başkasının suça konu olan maddeyi kullanacağını bilen ve bu kişinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasını kolaylaştırmak isteyen failin bu kişinin yakalanmasını zorlaştıracak/bu işin açığa çıkmamasını sağlayacak önlemler alması,
- c) bir başkasının suça konu olan maddeyi kullanacağını ve ayrıca kendisince bilgi verilen yöntemlerin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasına ilişkin olduğunu bilen failin bu kişinin madde kullanmasını kolaylaştırmayı istemesi ve bu kişiye isteyerek madde kullanma yöntemleri hakkında bilgi vermesi

şeklinde ifade edilebilir⁹². Örneğin, evinde bilgisi dışında uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılan bir kişinin TCK m. 190 kapsamında uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırma suçu bakımından kastının varlığından söz edilemeyeceğinden bu kapsamda sorumluluğu da olmayacaktır⁹³.

TCK m. 190/2’de hükme bağlanan suç bakımından kast ise fail tarafından gerçekleştirilen hareketlerin suça konu olan maddelerin kullanılmasını özendirdiğinin veya özendirme olasılığı olduğunun, alenen

⁹¹ ÖZBEK / DOĞAN / BACAKSIZ, s. 805; YENERER ÇAKMUT, “Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu (TCK m.190)”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019, C. 21, Özel Sayı..., s. 3121; “Özel bir yer sağlayarak bir kimsenin uyuşturucu madde kullanmasını kolaylaştırma suçunun oluşabilmesi için, sanığın, uyuşturucu maddeyi kolaylıkla kullanmaya elverişli herhangi bir yerden, başkasının yararlanmasını sağlayarak, o kişinin uyuşturucu madde kullanmak fiilini kolaylaştırması ve mülkiyet ya da zilyedliğinde bulunan bu yerin, bir başkasının uyuşturucu madde kullanımını kolaylaştıracağını bilerek ve bu sonucu isteyerek hareket etmesi, yani genel kastinin bulunması gerekmektedir.” Yargıtay 10 CD, 30290/846, 25.02.2003 (Lexpera) <<https://www.lexpera.com.tr/>> erişim tarihi 22 Temmuz 2021; KURT / KURT, s. 208.

⁹² ELMAS, s. 376; AKKAYA, *Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları...*, s. 320-321; KURT / KURT, s. 206.

⁹³ ÖZDABAKOĞLU, s. 163.

yapıldığının bilinmesi ayrıca madde kullanılmasını özendirmenin de istenmesini kapsamaktadır⁹⁴. Örneğin, bir köşe yazarı tarafından yazılan bir yazıda veya bir şarkıcının şarkısında sadece uyuşturucu veya uyarıcı madde kullandığını ya da kullandığı için çok eğlendiğini ifade etmesi durumunda TCK m. 190 kapsamında sorumluluktan bahsedilemeyecektir⁹⁵. Diğer taraftan, bir köşe yazarı tarafından bu türden bir madde kullanımının (acılarını hafiflettiğini, psikolojik sıkıntılarını bertaraf ettiğini belirtmesi gibi) kendi üzerindeki olumlu etkilerini yazılması ve bu maddeleri kullanmanın aslında bir çare olduğuna dikkat çekilmesi halinde TCK m. 190 kapsamında kastının varlığından söz etmek mümkün olabilecektir⁹⁶. Doktrindeki bir başka yazara göre ise bir köşe yazısında ya da şarkıda, anlatılan konu bütünlüğü içerisinde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıldığından bahsedilmesi özendirme suçunu oluşturmayacaktır. Ancak, köşe yazısında tatil anılarını anlatan ve nerede güzel bir tatil yapılacağından bahseden köşe yazarının kullanmış olduğu maddenin etkisi ile tatilini çok güzel geçirdiğini ve eğlendiğini ifade etmesi halinde TCK m. 190 kapsamında suç oluşacaktır. Çünkü yazıda tatilin eğlenceli ve güzel geçmesi ile madde kullanımı arasında nedensellik bağının kurulduğu ve eğlenmek maksadıyla tatilde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımının iyi olacağı yönünde bir algı yaratıldığı ifade edilmiştir. Aynı yazara göre, bir şarkıda uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişilerin dramına yer verilmesi halinde özendirmeden bahsedilemeyecekken, bir şarkıda madde kullanarak genç kızların ilgi odağı haline gelen genç bir adamın hikâyesinden bahsedilmesi durumunda ise TCK m. 190/2 kapsamında sorumluluk doğabilecektir⁹⁷.

Diğer taraftan, doktrinde TCK m. 190'da düzenleme altına alınan “*Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma*” suçunun manevi unsurunun genel kast olduğunu ifade eden görüşlerin yanında⁹⁸ genel kasta ek olarak 1. fıkra açısından uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma özel kastının 2. fıkra açısından ise yapılan yayın ya da ortaya konulan söz, görüntü ya da sesin sahibinin bunların suça konu olan madde kullanımını teşvik edecek türden olduğunu bilmesi ve kullanımı özendirmeyi istemesi şeklinde özel kastın arandığını ifade eden

⁹⁴ ELMAS, s. 377; AKKAYA, *Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları...*, s. 321.

⁹⁵ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 673.

⁹⁶ YOKUŞ SEVÜK, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler...*, s. 395.

⁹⁷ ELMAS, s. 377.

⁹⁸ AKKAYA, *Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları...*, s. 320; BAYRAKTAR et al., s. 382; AKKAYA, *Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı...*, s. 374.

görüş de bulunmaktadır⁹⁹. Konu ile ilgili bir başka görüş ise, TCK m. 190/1 metninde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma ifadesine yer verildiğinden ve anılan fıkrada bahse konu olan hareketlerin bu maksatla suça konu olan maddelerin kullanılmasını kolaylaştırmak için olması gerektiğinden bu düzenleme bakımından özel kastın arandığını ifade etmektedir¹⁰⁰.

2.3.HUKUKA AYKIRILIK

Kişinin sorumlu tutulabilmesi için fiilinin hukuka aykırı olması gerektiğinden bir başkasının uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasını kolaylaştırmada da alenen uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaya teşvik edilmesinde de fiil hukuka aykırıdır¹⁰¹.

Anılan suç bakımından hukuka aykırılık için herhangi bir özellik arz eden durum söz konusu değildir. Ancak, bazı durumların dikkatlice değerlendirilmesinde fayda bulunmaktadır. Örneğin; hastanın uyuşturucu veya uyarıcı madde kullandığını bilen ve onu madde kullanmaktan vazgeçiremeyen doktorun, madde kullanımına bağlı enfeksiyon riskini en aza indirmek açısından hastaya her seferinde yeni şırınga temin etmesini ya da iğneyi yüksek ısıda dezenfekte etmesi gerektiğini ya da şırınga yerine burundan teneffüsün daha sağlıklı olduğunu ifade etmesi gibi hastanın maddeyi hangi şekilde daha az riskli kullanabileceğini açıklamaması durumunda suçun manevi unsurunun oluşmayacağını ve doktorun yapmış olduğu açıklamaların ise mesleğin icrası hukuka uygunluk nedeni içerisinde değerlendirilebileceğini ifade eden görüş bulunmaktadır¹⁰².

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendirme suçuna ilişkin hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin değerlendirilebileceği ve kitle iletişim araçları ile ilişkili olarak haber verme hakkının, hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeni kapsamında ele alınabileceği ifade edilmiştir. İlgili görüşe göre, kitle iletişim araçlarının görevi kamuyu aydınlatmaktır ve esasında basının haber verme görevi en eski ve temel fonksiyonudur. Bu bakımdan da kamunun bilgilendirilmesi maksadı yerine getirilirken elbette ki uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılması bir habere konu edilebilir. Ancak yapılan haberde haber verme hakkının sınırını uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanılmasının özendirilmesi oluşturacağından bu nitelikteki maddelerin kullanılmasını

⁹⁹ ÇALIŞKAN, Türk Ceza Hukukunda..., s. 99.

¹⁰⁰ ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞSIZ, s. 806; YOKUŞ SEVÜK, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde..., s. 245-246.

¹⁰¹ HAFIZOĞULLARI / ÖZEN, s. 107-108.

¹⁰² TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 673-674.

özendirecek nitelikte bir haber verilmesi durumunda hukuka uygunluk nedenlerinden bahsedilemeyecektir¹⁰³.

Diğer taraftan, sunulan hiçbir nedenin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmayı haklı kılamayacağını bu nedenle de hukuka uygunluk nedenlerinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma suçu ile bağdaşamayacağını ifade eden görüş de bulunmaktadır¹⁰⁴.

3.SUÇA ETKİ EDEN NEDENLER

3.1.FAİLİN SIFATI BAKIMINDAN DAHA AĞIR CEZAYI GEREKTİREN NİTELİKLİ HAL

TCK m. 190/3'te; *“Bu maddede tanımlanan suçların tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.”* hükmüne yer verilmiştir¹⁰⁵.

Madde metninde belirtilen mesleklerin suç işlemeye tahrik ve teşvik etmesi ve hatta suçun işlenmesine aracılık etmesi¹⁰⁶ esasında insanların sağlıklarını korumakla yükümlü olan bu kişilerin sağlığa aykırı iş yapmalarındaki ahlaki kötülük halinin daha ağır bir biçimde cezalandırılmak istenmesi¹⁰⁷, bu kişilerin meslekleri gereği uyuşturucu veya uyarıcı maddelere ulaşmasının diğer insanlara göre daha kolay olması, maddelerin üretiminde söz sahibi olan kişilerin başkalarının kullanımını

¹⁰³ YOKUŞ SEVÜK, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde..., s. 252; BAYRAKTAR et al., s. 383; YOKUŞ SEVÜK, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler..., s. 395. Bu konuda Basın Kanunu'nun 3. maddesinin 2. fıkrası yol gösterici olacaktır ki ilgili düzenlemeye göre basın özgürlüğünün kullanılması ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak anılan madde metninde belirtilen gerekçelerle sınırlandırılabilir. Toplum sağlığının, kamu düzeninin ve suç işlenmesinin önlenmesi de bu gerekçelerdendir. Basın Kanunu, Kanun Numarası:5187, Kabul Tarihi: 09.06.2004, RG 26.06.2004/25504; Dolayısıyla toplumu bilgilendirmek maksadıyla uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılmasının bir habere konu edinmesi mümkündür. Fakat bir haberde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasının özendirilmesi durumu söz konusu ise hukuka uygunluk nedeninin varlığından söz edilemeyecektir.

¹⁰⁴ HAFIZOĞULLARI / ÖZEN, s. 107.

¹⁰⁵ Türk Ceza Kanunu, Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi: 26.9.2004, RG 12.10.2004/25611.

¹⁰⁶ AKKAYA, Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı..., s. 375; SOYASLAN, s. 499.

¹⁰⁷ BAYRAKTAR et al., s. 381; PARLAR / DEMİREL, s. 390.

kolaylaştırmasının daha kolay olabileceği¹⁰⁸ madde kullanmak için gerekli olabilecek malzemelerin sağlanmasında daha fazla imkâna sahip olacakları¹⁰⁹ gibi nedenlerle bu ağırlatıcı hal kapsamında yer aldığı ifade edilmiştir. Dolayısıyla da bazı sıfatlara haiz olan kişiler sıfatlarının sağladığı kolaylıklardan yararlanarak suç işlediklerinde cezaları artırılmaktadır¹¹⁰.

TCK'da hakim olan kanunilik ilkesi gereği madde metninde saymak suretiyle belirtilen ve sınırlı sayıda olan mesleklerin yorum yoluyla genişletilebilmesi ya da sayılarının artırılabilmesi mümkün değildir. Örneğin, kimyagerlik ile kimya mühendisliği farklı meslekler olduğundan 3. fıkra kapsamında yer verilmeyen kimya mühendisleri bakımından bu ağırlatıcı nedenin uygulanması mümkün olamayacaktır. Diğer taraftan doktrinde aynı madde metninde dışçı ve dış hekimi kavramlarına yer verildiği ve fakat bu kavramların arasındaki farkı anlamının da mümkün olmadığı ifade edilmiştir¹¹¹.

Maddede metninde sınırlı sayıda belirtilen her meslek grubunun ise en geniş anlamda ele alınması gerektiği ifade edilerek ağırlatıcı halin uygulanması bakımından bir doktorun askeri ya da sivil, pratisyen ya da uzman personel olması, resmi ya da özel bir kurumda çalışması, yabancı ya da vatandaş doktor olup olmaması arasında herhangi bir fark gözetilmemiştir. Ancak, sağlık mesleği mensubu olmasına rağmen maddede belirtilen mesleklerden herhangi birisini icra etmeyen kişi bakımından bu hükmün uygulanarak kişinin cezasının artırılması mümkün değildir. Bu bakımdan, hastanede bekçilik yapan kişiler ya da hademeler, eczacı kalfaları, kimya laboratuvarlarında çalışan laborantlar bakımından söz konusu ağırlatıcı hal uygulanamayacaktır¹¹². Benzer şekilde eczacı olup da mesleğini bırakan ve suç tarihinde ticaret ile uğraşan kişinin bu suçu işlemesi durumunda da cezayı artıran bu nitelikli halin uygulanması mümkün değildir. Çünkü kanun, yapılmakta olan bir mesleğin sağladığı imkânların kötüye kullanılmasını aramakta olduğundan kişinin suç tarihinde bahsi geçen mesleği icra ediyor olması gerekmektedir¹¹³. Bir diğer örnekle,

¹⁰⁸ YENERER ÇAKMUT, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu, s. 67-75 in ÜNVER, Yener / ÖZ, Kerem (eds)..., s. 69; SOYASLAN, s. 499.

¹⁰⁹ ÖZBEK / DOĞAN / BACAŞIZ, s. 805.

¹¹⁰ HAFIZOĞULLARI / ÖZEN, s. 106.

¹¹¹ YURTCAN, Erdener, Yargıtay Kararları Işığında Uyuşturucu Suçları (Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar), Güncelleştirilmiş 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 298.

¹¹² AKKAYA, Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı..., s. 375-376; ERMAN / ÖZEK, s. 304.

¹¹³ ÖZDABAKOĞLU, s. 165.

emekli olmuş bir doktorun emeklilik sonrası anılan suç işlemesi halinde TCK m. 190/3'te yer alan ağırlatıcı hal uygulanamayacaktır¹¹⁴. Dolayısıyla, her ne kadar ilgili madde metninde yer alan mesleklerden olsa da o göreve henüz atanmamış veya fiilen o mesleği yerine getirmeyen kişi bakımından ilgili ağırlatıcı halin uygulanması mümkün değildir. Anılan fıkra bakımından sorumluluk için meslek veya sıfatların yasalara uygun bir biçimde kazanılmış olması, kişinin bu meslek ya da sıfatlardan birisine sahip olup da suç tarihinde mesleği fiilen icra ediyor olması gerekmektedir¹¹⁵.

Diğer taraftan, saymak suretiyle belirtilen ve sayıları artırılması mümkün olmayan bu mesleklere neden madde metninde yer verildiği, hangi sebeple bu mesleklerin özel olarak seçildiği ya da diğer mesleklerin neden bu kapsam dışında tutulduğuna dair gerek madde metninde gerekse de gerekçede herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Bu noktada doktrindeki görüşler yol göstericidir. Sanıyoruz ki bu meslekleri yapan kişilerin pozisyonları gereği suça konu olan maddelere ulaşmasındaki kolaylık, insanlar üzerinde daha kolay etki bırakabilmesi gibi nedenler bu türden bir cezayı artıran nitelikli hale yer verilmesi noktasında belirleyici olmuştur. Ancak, anılan madde metninde sınırlı bir sayma yöntemi benimsendiğinden bu fıkrada yer almasa da tıpkı bu fıkrada sayılan kişiler gibi meslekleri dolayısıyla maddelere kolay ulaşabilecek kişiler bakımından bu nitelikli hal uygulanamayacaktır¹¹⁶. Dolayısıyla madde kapsamında yer verilmemiş ve fakat suça konu olan maddelere tıpkı anılan metinde belirtilen meslekler kadar kolay ulaşabilecek meslekteki kişiler bakımından da nitelikli halin uygulanabilmesi açısından sınırlı sayma yönteminden vazgeçilerek anılan fıkranın yeniden düzenlenmesi gerektiğine inanılmaktadır.

Konuya ilişkin olmak üzere; anılan maddenin 3. fıkrasında saymak suretiyle belirtilen bu kişilerin, aynı maddenin 1. ve 2. fıkrasında yer alan suçları işlemesi halinde verilecek cezanın yarı oranında artırılmasına ilişkin düzenleme TCK'nın ilk halinde aynı maddenin ikinci fıkrasında yer almaktaydı ve sadece TCK m. 190/1'de düzenlenen suç bakımından uygulanmaktaydı. Ancak; 29.06.2005 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 5377 sayılı Kanun m. 23 ile yapılan değişiklikle birlikte madde metnindeki üçüncü fıkranın yeri ikinci fıkra olarak, ikinci fıkranın

¹¹⁴ AKKAYA, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları..., s. 322.

¹¹⁵ KURT / KURT, s. 206; GÜNAY, s. 135; PARLAR / KIZILKAYA, s. 501.

¹¹⁶ YAŞAR / İÇER / YAZICILAR, s. 704.

yeri ise üçüncü fıkra olacak değiştirilmiştir. Bu değişiklik sonrası ise; üçüncü fıkra olarak düzenlemede yer alan nitelikli hal artık hem 1. hem de 2.fıkra bakımından uygulanabilir olmuştur. Ancak bu noktada TCK'nın yürürlüğe girdiği 01.06.2005 tarihi ile değişikliğin gerçekleştiği tarih olan 08.07.2015 tarihleri arasında işlenen ve TCK m. 190 kapsamında uyuşturucu veya uyarıcı madde alenen özendirme suçları bakımından TCK "Zaman bakımından uygulama" başlıklı m. 7 gereği nitelikli hal uygulanamayacaktır. Söz konusu nitelikli hal ancak 08.07.2005 tarihinden sonra işlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde özendirme suçları bakımından uygulanabilecektir¹¹⁷.

Anılan suç bakımından daha az cezayı gerektiren nitelikli halin uygulanabilmesi açısından herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Ayrıca; TCK m. 192'de "Etkin pişmanlık" başlığı altında düzenlenen hükümde TCK m. 190'a ilişkin herhangi bir düzenlemeye de yer verilmediğinden cezayı kaldıran ya da hafifleten bir neden olarak etkin pişmanlık hükümlerinin söz konusu suç bakımından uygulanması da mümkün değildir¹¹⁸.

4.SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

4.1.TEŞEBBÜS

TCK m. 190/1 bakımından suçun tamamlanmış kabul edilebilmesi için uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılmış olması gerekmeyip fail tarafından yapılan hareketlerin uyuşturucu veya uyarıcı niteliği bulunan

¹¹⁷ ELMAS, s. 378-379; Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, s. 408; AKKAYA, Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı..., s. 376; YOKUŞ SEVÜK, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde..., s. 254; AKKAYA, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları..., s. 322;

"Zaman bakımından uygulama
Madde 7- (1) İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolünmüştü infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar. (2) Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur. (3) Hapis cezasının ertelenmesi, koşullu salıverilme ve tekerrürle ilgili olanlar hariç; infaz rejimine ilişkin hükümler, derhal uygulanır. (4) Geçici veya süreli kanunların, yürürlükte buldukları süre içinde işlenmiş olan suçlar hakkında uygulanmasına devam edilir." Türk Ceza Kanunu, Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi: 26.9.2004, RG 12.10.2004/25611.

¹¹⁸ PARLAR / KIZILKAYA, s. 501; RUHİ, s. 70; ÖZDABAKOĞLU, s. 165; YENİDÜNYA, Caner / İÇER, Zafer, "Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçlarında Etkin Pişmanlık", *Fasikül Aylık Hukuk Dergisi*, 2013, S. 38, s. 28.

maddelerin kullanımını kolaylaştıracak türden olması (esrar kokteyli tarifi verilmesi, şırınga verilmesi vb.) yeterlidir¹¹⁹. Anılan fıkra kapsamında suçta konu olan uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılması için özel yer, donanım veya malzeme sağlandığı, bu türden maddeleri kullananların yakalanmasını zorlaştıracak önlemlerin alındığı, kullanma yöntemleri hakkında bilgi verildiği anda suç tamamlanmış sayılacaktır. Bu hareketlerden birisini yapmak üzere harekete geçen fail, elinde olmayan sebeplerden ötürü hareketlerini tamamlayamaz ise teşebbüs aşamasında kalmış suçtan söz edilecektir¹²⁰. Örneğin, karşısındakine uyuşturucu veya uyarıcı maddenin nasıl kullanılacağına ilişkin bilgi vermek maksadıyla konuşmasına henüz başlayan ve fakat konuşmasını elinde olmayan nedenlerle tamamlayamayan ya da özel yer sağlama hareketi kapsamında madde kullanımı için özel yerin anahtarını verirken yakalanan fail bakımından teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkündür¹²¹. Yine birinci fıkra kapsamında uyuşturucu veya uyarıcı madde kullananların yakalanmasını zorlaştıracak önlemler alma hareketinin tamamlanmış sayılabilmesi için bu önlemlerin alınması gerekir. Ancak, önlemler almak için harekete geçen ve fakat önlemler alınmadan yakalanan fail bakımından teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkündür. Örneğin, doktor olan failin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişinin kullandığının anlaşılmasında maksadıyla vücuduna başka bir madde enjekte etmek üzere yakalanması halinde eylem teşebbüs aşamasında kalmış kabul edilmektedir¹²².

TCK m. 190/2 bakımından suçun tamamlanmış kabul edilebilmesi için uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri özendirmeyle yönelik hareketlerin yapılması yeterlidir¹²³. Suçun tamamlanması bakımından alenen özendirme veya yapılan yayının sonuç vermesi ya da halkın bunları öğrenmesi gerekmeyip öğrenme olanağının yaratılması yeterlidir. Bu olanak yaratıldığı takdirde bu yayınlardan hiç kimse etkilenmese/özenmiş olmasa dahi fail suçun tam cezası ile cezalandırılacaktır. Dolayısıyla henüz halka ulaşmadan örneğin matbaacı tarafından yapılan ihbar üzerine yakalanan ve el konulan

¹¹⁹ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 674; AKKAYA, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları..., s. 323.

¹²⁰ ELMAS, s. 379.

¹²¹ YOKUŞ SEVÜK, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde..., s. 246.

¹²² AKKAYA, Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı..., s. 377.

¹²³ ELMAS, s. 379.

yayın bakımından teşebbüsün varlığından söz edilecektir¹²⁴. Bir başka örnekle, uyuşturucu veya uyarıcı nitelikte madde kullanmayı özendiren nitelikteki bir video çekimine, bu çekimin bir televizyon kanalında yayınlanmasından önce el konulması halinde teşebbüs aşamasında kalmış suç söz konusu olacaktır¹²⁵.

4.2.İŞTİRAK

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma suçu, tek bir kişi tarafından işlenebileceği gibi birden fazla kişi tarafından birlikte de işlenebilir. Dolayısıyla da TCK'nın iştirake ilişkin genel hükümlerinin anılan suç bakımından uygulanması mümkündür¹²⁶. Örneğin, bir başkasında uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin nasıl kullanılacağına ilişkin bilgi vermesi için suç işleme kararı oluşturmak, bu maddelerin kullanılmasını özendirmek maksadıyla yayın yapması hususunda bir kimseyi teşvik etmek ya da konuşmanın yapılabileceği salonunu hazırlayarak suçun icrasını kolaylaştırmak durumunda iştirak hükümlerinin uygulanması mümkün olacaktır¹²⁷. Bir başka örnekle, uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanacak olan kişiye gerekli olan malzemeleri bir akıl hastası vasıtasıyla sağlayan yani suçun işlenmesinde kusur yeteneği olmayan birisini araç olarak kullanan kişi bakımından “*dolaylı faillikten*” bahsedilecek ve bu kişi TCK m.190/1 kapsamında sorumlu tutulacaktır¹²⁸.

4.3.İÇTİMA

TCK m. 190'da yaptırıma bağlanan suça ilişkin özel herhangi bir içtima kuralına yer verilmediğinden bu konuda ortaya çıkabilecek sorunların genel hükümler çerçevesinde çözümlenmesi gerekmektedir¹²⁹.

Hareket kısmında da bahsedildiği üzere gerek TCK m. 190/1'de gerekse m. 190/2'de yer alan suçlar seçimlik hareketli suç olarak kabul edildiğinden her bir suç bakımından kendi fıkralarında yer alan seçimlik hareketlerin tek

¹²⁴ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 674; AKKAYA, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları..., s. 323.

¹²⁵ YOKUŞ SEVÜK, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler..., s. 397; BAYRAKTAR et al., s. 381.

¹²⁶ KARAKAŞ DOĞAN, s. 265; BAYRAKTAR et al., s. 383; ÖZDABAKOĞLU, s. 164; ÖZBEK / DOĞAN / BACAKSIZ, s. 806; YENERER ÇAKMUT, “Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu (TCK m.190)”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019, C. 21, Özel Sayı..., s. 3123.

¹²⁷ YOKUŞ SEVÜK, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler..., s. 397.

¹²⁸ YOKUŞ SEVÜK, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde..., s. 248.

¹²⁹ PARLAR / DEMİREL, s. 391.

birisinin yapılması halinde de birden fazlasının birlikte yapılması halinde de tek bir suç oluşacaktır¹³⁰.

Bir kimsenin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırmak maksadıyla o kişiye, yer, malzeme sağlaması ve kullanım yöntemleri hakkında bilgi vermesi halinde TCK m. 190/1 kapsamında birden fazla seçimlik hareket yapılmış olmasına rağmen tek bir suç söz konusudur¹³¹.

Anılan suçun zincirleme suç şeklinde işlenmesi mümkündür¹³². Bir suç işleme kararının icrası kapsamında aynı suçun birden fazla kez işlenmesi durumunda TCK “Zincirleme suç” başlıklı m. 43/1 kapsamında sorumluluk doğacaktır. Örneğin, önce özel yer sağlayan sonrasında ise sağladığı bu yerin sürekli olarak bu işte kullanılmasını sağlamak isteğiyle suça konu olan maddenin kullanılmasını kolaylaştırmak maksadıyla başka bir zaman maddenin kullanma yöntemleri hakkında bilgi veren failin sorumluluğu aynı suç işleme kararının icrası kapsamında TCK m. 190/1’in birden fazla işlendiği gerçeğinden hareketle belirlenecek ve failin alacağı ceza TCK m. 43/1 kapsamında artırılacaktır¹³³.

Diğer taraftan, tek bir hareketi ile birden fazla sayıdaki kişinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştıran failin sorumluluğu ise TCK m. 43/2’de yer alan “Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda” hükmü kapsamında belirlenecek olup fail hakkında tek bir cezaya hükmedilecek ve fakat bu ceza artırılarak verilecektir. Örneğin, evde esrar partisi düzenlemek şeklinde olduğu gibi birden fazla kişiye aynı anda özel yer, donanım sağlayan ya da kullanma yöntemleri hakkında bilgi veren fail hakkında TCK m. 43/2 uygulanarak fail hakkında hükmedilecek olan tek bir ceza artırılarak verilecektir. Ancak bir başkasının değil de kendisinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırmak bakımından özel yer, donanım sağlayan ya da yakalanmasını zorlaştıracak önlemler alan failin sorumluluğunun ise TCK m. 190’daki suçun başkasının uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasını kolaylaştırmak amacıyla kurgulanmasından dolayı TCK m. 190 kapsamında değil de TCK m. 191 kapsamında belirlenecektir¹³⁴.

¹³⁰ ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞSIZ, s. 806; KARAKAŞ DOĞAN, s. 265-266.

¹³¹ AKKAYA, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları..., s. 324.

¹³² YILMAZ, s. 366.

¹³³ YOKUŞ SEVÜK, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler..., s. 397; YOKUŞ SEVÜK, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde..., s. 247.

¹³⁴ YOKUŞ SEVÜK, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde..., s. 247; AKKAYA, Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı..., s. 378; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 675; AKKAYA, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları..., s. 324.

TCK m. 190/2’de düzenlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını özendirme suçu bakımından ise özendirilen kişi sayısının birden fazla olması durumunda dahi failin fiilinin tekliği devam edecek, tek suç oluşacaktır ve dolayısıyla da zincirleme suç hükümleri uygulanmayacaktır. Fakat yayın yoluyla yapılan özendirmeler bakımından ise farklı zamanlarda birden fazla kez yayının tekrarlanması halinde zincirleme suç hükümlerinin uygulanması mümkün olabileceği ve fail hakkında artırılmış tek bir cezaya hükmedilecektir¹³⁵.

Bir kimsenin, bir başkasını uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımına alenen özendirmesi ve ayrıca bu türden maddelerin kullanımı için yer sağlaması durumunda fail bakımından TCK m. 190/1 ve m. 190/2 kapsamında düzenlenen her iki suçun da oluşacağını ve failin gerçek içtima hükümleri kapsamında her iki suçtan da ayrı ayrı cezalandırılacağı ifade edilmiştir¹³⁶. Bu konudaki bir diğer görüş ise fail tarafından yapılan aleni özendirme ya da yayında hem uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımına şevk edilmesi hem de kullanma yöntemi izah edilmesi durumunda her iki fıkra da düzenlenen suç arasında fikri içtimanın uygulanacağını ve fakat her iki fıkra da yaptırma bağlanan suçların cezasının aynı olmasından dolayı bu durumun pratikte herhangi bir önemi olmadığını ifade etmektedir¹³⁷.

TCK m. 190/1’de yer verilen suçun TCK m. 188/3’te yaptırma bağlanan suç ile birlikte işlenmesi mümkündür. Örneğin, kendi evinde suça konu olan uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi satan failin, aynı zamanda evinin bir odasını da bu maddeyi sattığı kişilerin kullanımına tahsis etmesi halinde TCK m. 190/1’de ve m. 188/3’te hükme bağlanan suçlar oluşacaktır ki fail gerçek içtima kuralları kapsamında her iki suçta da ayrı ayrı cezalandırılacaktır¹³⁸. Bir başka örnekle, bir başkasına hem uyuşturucu veya uyarıcı madde veren hem de verdiği kişinin suça konu olan maddeyi kullanmasını kolaylaştıran failin TCK m. 188/3 ve m. 190/1 kapsamında her iki suçtan da ayrı ayrı cezalandırılacağını söylemek mümkündür¹³⁹. Ancak bu türden bir durumun varlığı halinde somut olaya TCK m. 44’te düzenlenen fikri içtima hükümlerinin uygulanarak failin en ağır olandan yani TCK m. 188/3 kapsamında hükme bağlanan suçtan dolayı

¹³⁵ AKKAYA, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları..., s. 324; KARAKAŞ DOĞAN, s. 266.

¹³⁶ ELMAS, s. 382; YOKUŞ SEVÜK, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde..., s. 253.

¹³⁷ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 674.

¹³⁸ ELMAS, s. 381; GÜNGÖR / KINACI, s. 343.

¹³⁹ AKKAYA, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları..., s. 324.

cezalandırılacağını belirten görüş de bulunmaktadır¹⁴⁰. Ancak Yargıtay tarafından verilen bir kararda ise “*Olay günü evine gelen ve haklarında “kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma” suçundan tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri uygulanan kişilere uyuşturucu madde vermek ve onların aldıkları uyuşturucu maddeleri evinde kullanmalarına rıza göstermekten ibaret eyleminin sadece TCK m. 188/3’te yer alan suç oluşturduğu, aynı Kanun m. 190’da belirtilen “ özel yer, donanım ve malzeme sağlama” niteliğinde olmadığı*” ifadesine yer vermek suretiyle bir başka kişiye uyuşturucu veya uyarıcı madde veren ve daha sonrasında ise verdiği bu maddenin kendi evinde kullanılmasına izin veren kişinin TCK m. 188/3 kapsamında sorumlu olacağı ifade edilerek, fail tarafından gerçekleştirilen evinde madde kullanılmasına rıza göstermek şeklindeki hareketin ise TCK m. 190 kapsamında “*özel yer, donanım ve malzeme sağlama*” kapsamında değerlendirilemeyeceği ifade edilmiştir¹⁴¹.

TCK m. 190’da yer alan suçun TCK m. 191’de yer alan suçla birlikte işlenmesi de mümkündür. Örneğini bir başkasına uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması maksadıyla kendi evini tahsis eden ve kendisi de kullanmak için madde bulunduran failin sorumluluğu TCK m. 190/1 ve m. 191 kapsamında belirlenecek ve fail her iki suçtan da ayrı ayrı cezalandırılacaktır. Diğer bir örnekle, failin kendisinin madde kullanması ve madde kullanımını da alenen özendirme durumunda TCK m. 190/2 ve m. 191 kapsamında sorumluluğu söz konusu olarak her iki suçtan da ayrı ayrı sorumlu tutulacaktır¹⁴².

TCK m. 190/2’de yer verilen suçla m. 188/3 kapsamında yer verilen suçların da birlikte işlenmesi mümkündür. Örneğini; bir topluluğu hem uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımı konusunda özendiren hem de bu topluluğa suçla konu olan maddeleri tedarik eden fail bakımından ise hem TCK m. 188/3’te hem de TCK m. 190/2’de düzenlenen suç oluşacaktır¹⁴³.

¹⁴⁰ KARAKAŞ DOĞAN, s. 266; Benzer bir görüş ise; bir başkasının uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımına özendirilmesi ya da bu türden maddelerin kullanımının kolaylaştırılması ve bu hareketleri yapan kişinin aynı zamanda mağdura maddeyi bizzat temin de etmesi halinde fail bakımından her iki hareketin de hukuka aykırılık içeriğini kapsayacak, tüketen norm olarak TCK m. 188’in uygulanmasının yerinde olacağını ifade etmektedir. TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 674 -675.

¹⁴¹ Yargıtay 10 CD, 13007/1359, 28.02.2014 (Baran Doğan Hukuk Bürosu) <<https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/uyusturucu-madde-kullanilmasini-kolaylastirma-sucu-cezasi.html> > erişim tarihi 22 Temmuz 2021; YOKUŞ SEVÜK, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler..., s. 398.

¹⁴² YOKUŞ SEVÜK, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler..., s. 398.

¹⁴³ AKKAYA, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları..., s. 324.

Diğer taraftan, bir internet sayfasında en iyi intihar biçiminin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmak suretiyle intihar olduğuna ve bu maddelerin zevkine en fazla ölmeye önce varılabileceğine ilişkin telkinlerde bulunan failin hem TCK m. 190/2 uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaya alenen özendirme hem de TCK m. 84 intihara yönlendirme kapsamında yer alan suçları işlemiş olacağı ve sorumluluğunun ise TCK m. 44 fikri içtima kapsamında belirleneceği ifade edilmektedir¹⁴⁴.

5.MUHAKEME VE YAPTIRIM

TCK m. 190/1 ve m. 190/2’de yaptırıma bağlanan suçlara ilişkin cezalar 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun m. 67 ile yapılan değişiklik ile artırılmıştır. Söz konusu değişiklik öncesi gerek birinci gerekse ikinci fıkra bakımından iki yıldan beş yıla kadar olacak şekilde düzenlenen hapis cezaları bu düzenleme ile birlikte beş yıldan on yıla kadar olacak şekilde değiştirilmiştir¹⁴⁵. Ayrıca; 25.08.2017 tarihli ve 694 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname m. 138 ile birlikte her iki fıkra açısından “*on yıla kadar hapis*” cezası ibaresinden sonra gelmek üzere “*ve bin günden onbin güne kadar adli para*” ibaresi eklenmiş¹⁴⁶ daha sonra ise bu hüküm 01.02.2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun m.133 ile aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır¹⁴⁷. Son haliyle anılan maddenin her iki fıkrası bakımından da suç işleyen kişiye uygulanacak ceza “*beş yıldan on yıla kadar hapis ve bin günden onbin güne kadar adli para cezası*” olarak düzenleme altına alınmıştır. Dolayısıyla anılan düzenlemenin her iki fıkrası bakımından suç işleyen faile gerek hapis cezası gerekse adli para cezası birlikte uygulanacak olup hakime bu cezalardan birisini seçmek konusunda herhangi bir takdir hakkı tanınmamıştır.

TCK m. 190/1 ve m. 190/2’de belirtilen hareketlerin üçüncü fıkrada saymak suretiyle belirtilen kişiler tarafından işlenmesi halinde verilecek

¹⁴⁴ ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞSIZ, s. 806.

¹⁴⁵ Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kanun Numarası: 6545, Kabul Tarihi: 18.06.2014, RG 28.06.2014/29044.

¹⁴⁶ Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Kanun Numarası: 694, Kabul Tarihi: 15.08.2017, RG 25.08.2017/30165.

¹⁴⁷ Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun, Kanun Numarası: 7078, Kabul Tarihi: 01.02.2018, RG 08.03.2018/30354.

cezanın yarı oranında artırılacağı hükme bağlanmıştır. Anılan fıkra artırma konusunda da hakime takdir yetkisi tanımayan bir hüküm içermektedir¹⁴⁸.

Suç mevcut haliyle re'sen takip edilen bir suç olmakla birlikte görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir¹⁴⁹. Yetki bakımından ise Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) m. 12 kapsamında genel yetki kuralları geçerlidir ve suçun işlendiği yer mahkemesi yetkilidir. Ancak, suçun işlendiği yerin bilinmemesi durumunda ise CMK m. 13'te yer verilen kurallar devreye girecektir¹⁵⁰. Örneğin, uyuşturucu veya uyarıcı nitelik taşıyan maddelerin kullanımını özendirecek şekilde yayın yapılması durumunda anılan suç Türkiye'de yayımlanan basılı bir eserle işlenmiş ise CMK m. 12/3 kapsamında eserin yayım merkezinin bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir¹⁵¹. Diğer taraftan, TCK m. 13 kapsamında hükme bağlanan; "*Aşağıdaki suçların, vatandaş veya yabancı tarafından, yabancı ülkede işlenmesi halinde, Türk kanunları uygulanır*" ifadesinden sonra belirtilen suçlardan birisi de uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma suçu olduğundan anılan düzenleme gereği suçun yabancı bir ülkede ister bir vatandaş isterse bir yabancı tarafından işlenmesi durumunda, Türkiye'de yargılama yapılabilmesi Adalet Bakanının talebine bağlıdır¹⁵².

SONUÇ

Teknolojik alanlarda yaşanan gelişmelere bağlı olarak her geçen gün yeni uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin piyasaya sürüldüğü ve gün geçtikçe madde kullanan ve bu maddelere bağımlı olan kişilerin sayısının arttığı bilinen bir gerçektir. Artan madde kullanımı ve bağımlılığı ise hem kullanıcının/bağımlının hem de toplumun tamamının sağlığını ve güvenliğini tehdit eder bir hal almıştır. Küresel bir halk sağlığı problemi olarak da nitelendirilen bu sorunla başa çıkmak ve esasında uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin yasadışı kullanılmasını, imalini, ticaretini önlemek bakımından ülkemizde de çeşitli yasal düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemelerden birisi de TCK m. 190'da yer verilen "*Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma*" suçudur. Öncelikle, bu türden

¹⁴⁸ AKKAYA, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları..., s. 325.

¹⁴⁹ ÖZBEK / DOĞAN / BACAŞIZ, s. 807; PARLAR / KIZILKAYA, s. 501.

¹⁵⁰ ÖZDABAKOĞLU, s. 166; Ceza Muhakemesi Kanunu, Kanun Numarası: 5271, Kabul Tarihi:04.12.2004, RG 17.12.2004/25673.

¹⁵¹ BAYRAKTAR et al., s. 384.

¹⁵² YOKUŞ SEVÜK, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler..., s. 398; Türk Ceza Kanunu, Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi: 26.9.2004, RG 12.10.2004/25611.

bir düzenlemeye yer vermenin esasında uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, kullanmak maksadıyla satın almak, kabul etmek, bulundurmamak ve bu maddelerin imal ve ticareti ile de mücadele anlamına geleceğine inanıldığından bu düzenlemenin yerinde ve oldukça önemli olduğu kanısındayız. Ancak kanunun anılan madde metni ile ilgili bir takım değişikliklerin ve/veya eklemelerin yapılmasının uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle mücadelede etkinliği artıracağı düşünülmektedir.

TCK m. 190/2’de “*Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendirmek*” veya “*alenen özendirici nitelikte yayın yapmak*” şeklinde suç teşkil eden hareketlere yer verilmiştir. Ancak anılan fıkrada bahsi geçen “*alenen*” ve “*özendirmek/özendirici*” kavramlarından ne anlaşılması gerektiğine dair madde metninde, gerekçede ya da kanunun herhangi bir hükmünde herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Bu kavramların tanımlanması noktasında her ne kadar doktrinde var olan görüşler yol gösterici olsa da anılan kavramlardan ne anlaşılması gerektiğine ilişkin madde metninde ya da gerekçesinde açıklamaya yer verilmesinin belirlilik açısından önem taşıdığına inanılmaktadır. Bu nedenle de söz konusu kavramların tanımları çelişkiye yer verilmeyecek şekilde yapılmalıdır.

TCK m. 190/2’de “*Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılmasını alenen özendirme*”, bir diğeri de “*Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılmasını alenen özendirici nitelikte yayın yapma*” olmak üzere yer verilen her iki hareket için de aynı ceza öngörülmüştür. Bu noktada tıpkı doktrinde belirtildiği üzere madde kullanılmasını özendirecek nitelikte yayın yapılması durumunda ulaşılabilecek kişi sayısının bu maddelerin kullanılmasını alenen özendirme ihtimaline oranla daha fazla olabileceğinden dolayı her iki düzenleme bakımından aynı cezanın öngörülmesi yerine anılan suçun yayın yoluyla işlenmesinin daha ağır bir biçimde cezalandırılması gerektiğine inanılmaktadır.

Diğer taraftan, TCK “*Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti*” suçunu düzenleyen m. 188/4’te saymak suretiyle belirtilen ve kanunilik ilkesi gereği sayıları artırılması mümkün olmayan “*eroïn, kokain, morfin, sentetik kannabinoid ve türevleri veya bazmorfin*” maddelerinin uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticaretine konu olması hali cezayı artıran nitelikli bir hal olarak öngörülmüştür. Belirtilen madde türlerine ilişkin cezanın artırılmasının suça konu olan maddelerin diğer uyuşturucu veya uyarıcı maddelere oranla toplum açısından daha tehlikeli ve insan sağlığına olabilecek zararlı etkilerinin daha büyük olmasından kaynaklı olduğu

bilinmektedir¹⁵³. Ancak, her geçen gün değişen teknoloji ile birlikte yeni ve hatta daha tehlikeli etkiye sahip maddelerin ortaya çıktığı da bilinmektedir. Esasında bir maddenin imal ve ticaretinin yapılabilmesi için o maddenin kullanılıyor ve talep ediliyor olması gerektiğinden ticareti için daha ağır ceza öngörülen bir maddenin kullanılmasını kolaylaştırmak açısından cezayı artıran bir hal olarak öngörülmemesinin ve bu maddelerin kullanımının kolaylaştırılmasının diğer maddelerle aynı kapsamda cezalandırılmasının yerinde bir karar olmadığına inanılmaktadır. Çünkü ancak bu türden maddelere talep olması/kullanılması durumunda bu maddelerin ticareti yapılabilecektir. Bundan dolayıdır ki kullanımı kolaylaştırılan ya da özendirilen maddenin eroin, morfin, kokain, sentetik kannabinoid ve türevleri veya bazmorfin olması halinde de verilecek cezanın artırılacağına ilişkin hükme yer verilmeliydi. Bu nedenle de tıpkı TCK m. 188/4'tekine benzer bir düzenleme ile kolaylaştırılan maddenin türüne bağlı olarak cezayı artıran nitelikli bir hale yer verilmesinin yerinde olduğu kanaatindeyiz. Ancak bu noktada, oluşturulacak hükümde maddeleri TCK m. 188/4'te olduğu gibi sınırlı bir şekilde saymak suretiyle belirlemek yerine maddelerin toplumdaki ve insan sağlığı üzerindeki sosyal, fiziksel ve ruhsal etkisine göre bir cezalandırma anlayışının benimsenmesi yerinde olacaktır. Bu şekilde de aynı etkiye sahip tüm maddeler aynı kapsamda cezalandırılabilir ve etkili bir ceza adaleti sağlanabilecektir. Bunun için de maddelerin etkisini göz önüne alan günümüz tıbbi gelişmeleri dikkate alınarak kurallar skalası belirlemek ve maddeleri önceden belirli olan bu skala kapsamında tasnif edebilmek ve aynı etkiye sahip maddeler bakımından da cezayı ağırlaştırabilmek yerinde olacaktır¹⁵⁴.

TCK m. 190/3'te cezayı artıran bir hal olarak saymak suretiyle belirtilen ve sayılarının artırılması ve dolayısıyla da yeni mesleklerin eklenmesi mümkün olmayan çeşitli meslek dallarına yer verilmiştir. Ancak gerek madde metninde gerekse anılan maddenin gerekçesinde niçin bu mesleklerin seçildiği ya da diğer mesleklerin hangi kriterler dolayısıyla dışlandığına ilişkin herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Bu noktada daha önce de belirtildiği gibi doktrindeki görüşler yol göstericidir. Sanıyoruz ki bu meslekteki insanların pozisyonları gereği suça konu olan maddelere ulaşmasındaki kolaylık, başka insanlar üzerinde daha kolay etki bırakabilecek ve onların madde kullanımını bir başka meslekte olan kişilere oranla daha kolay bir biçimde kolaylaştırabilecek olmaları gibi

¹⁵³ PARLAR / DEMİREL, s. 22; GÜNDEL, s. 39; ERGÜL, s. 155.

¹⁵⁴ İLTAŞ, s. 403.

nedenler bu türden cezayı artıran nitelikli hale yer verilmesi noktasında belirleyici olmuştur. Ancak, bu fıkrada yer almasa da tıpkı bu fıkrada sayılan kişiler gibi meslekleri gereği bu maddelere daha kolay ulaşabilecek ve bir başkasının madde kullanımını daha kolay bir biçimde kolaylaştırabilecek kişiler bakımından da cezanın artırılabilmesi için sınırlı sayma yönteminden vazgeçilerek anılan fıkranın yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bu açıdan tıpkı bu kişiler gibi mesleği gereği uyuşturucu veya uyarıcı maddelere daha kolay ulaşabilecek ve bu türden maddelerin kullanılmasını diğer meslekteki kişilere oranla daha basit bir şekilde kolaylaştırabilecek kişiler bakımından da cezanın ağırlaştırılması gerektiğine inanılmaktadır¹⁵⁵.

Son olarak, her ne kadar anılan suç toplumun sağlığına karşı suçlar başlığı altında düzenlenmiş olsa da ve suçun düzenlendiği yer dikkate alındığında mağdur tüm toplum olarak görülse de yaşları gereği çocukların uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımının neden olabileceği sonuçları bir yetişkin kadar etkili değerlendiremeyeceği gerçeği göz önüne alındığında madde kullanımı kolaylaştırılan ya da alenen özendirilen kesimin çocuk olması durumunda esasen çocuğun kendisinin ve toplumun uğrayacağı zararın daha büyük olacağına inanılmaktadır. Bu açıdan da bir çocuğun madde kullanımını kolaylaştıran failin alacağı cezanın bir yetişkinin madde kullanmasını kolaylaştırmasına oranla artırılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AKKAYA, Çetin, Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010.
- AKKAYA, Çetin, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2013.
- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türk Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, Türk Ceza Hukuku Mevzuatı Cilt 1 (Kanunlar), Güncellenmiş 22. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.
- BAŞAK, A. Sadi, “Psikoaktif Maddelerin Analiz ve Bilirkişilik Boyutu”, Yeni Nesil Psikoaktif Maddeler Sempozyumu, 2013, s. 5-6.
- BAYRAKTAR, Köksal / KESKİN KIZIROĞLU, Serap / YILDIZ, A. Kemal / ZAFER, Hamide / AKSOY RETORNAZ, Eylem et al., Genel Tehlike Yaratan, Çevreye Karşı ve Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar Cilt V, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.

¹⁵⁵ İbid s. 405.

- ÇALIŞKAN, Mustafa, Madde Bağımlılığının Biyo-Psiko-Sosyal ve Hukuksal Analizi, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- ÇALIŞKAN, Suat, Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2013.
- ELMAS, Birsen, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.
- ERGEN, Cengiz, Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu Madde Suçları İlgili Yasalar ve Yönetmeliklerin En Son İçtihatlarla Açıklanması, Gaye Matbaacılık, Ankara, 1988.
- ERGÜL, Ergin, Hukuki, Adli Tıbbi, Kriminolojik, Aktüel Boyutları ve İlgili Mevzuatıyla Uyuşturucu Maddeler ve Suçları, Yetkin Yayınları, Ankara, 1997.
- SAHİR, Erman / ÖZEK, Çetin, Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamununun Selametine Karşı Suçlar (TCK 369- 413), Dünya Yayıncılık, İstanbul, 1995.
- EŞİTLİ, E. Aygün, “Suçların ve Cezaların Kanuniliği İlkesi”, *TBB Dergisi*, 2013, S. 104, s. 225-246.
- GÜNAY, Erhan, Uygulamalı Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları ve İlgili Mevzuat, Gözden Geçirilmiş Genişletilmiş 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007.
- GÜNDEL, Ahmet, 5237 Sayılı TCK’da Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009.
- GÜNGÖR, Şener / KINACI, Ali, Öğreti ve Uygulama Boyutu ile Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerle İlgili Suçlar, Yetkin Yayınları, Ankara, 2001.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki / ÖZEN, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar, Tıpkı Basım 3. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara, 2017.
- İLTAŞ, Yiğit, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.
- KARAKAŞ DOĞAN, Fatma, Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- KURT, Şahin / KURT, Ela, Uygulamada Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları ve İlgili Mevzuat, Adalet Yayınları, Ankara, 2007.
- MURPHEY, David / BARRY, Megan / VAUGHN, Brigitte / GUZMAN, Lina / TERZIAN, Mary, “Adolescent Health Highlight: Use of Illicit Drugs”, *Child Trends*, 2013, s.1-8.

- NHS, Drug Use Prevention Among Young People: A Review of Reviews Evidence Briefing, 1st edn, NHS Publication, United Kingdom, 2004.
- ÖGEL, Kültegin, Uyuşturucu Maddeler ve Bağımlılık, İletişim Yayınları Cep Üniversitesi 157, İstanbul, 1997.
- ÖZBEK, V. Özer / DOĞAN, Koray / BACAKSIZ, Pınar, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- ÖZDABAKOĞLU, E. Hakan, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları ve İlgili Mevzuat, Adalet Yayınları, Ankara, 2007.
- ÖZDEN, Salih, Uyuşturucu Madde Bağımlılığı (Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Basım, Nobel Kitabevi, Ankara, 2019).
- PARLAR, Ali / DEMİREL, Güleç, Türk Ceza Kanununda Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, Bilge Yayınevi, Ankara, 2015.
- PARLAR, Ali / KIZILKAYA, Azmi, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, Bilge Yayınevi, Ankara 2018.
- RUHİ, A. Cemal, Türk Ceza Kanunu'nda Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- SAHU, K. Kumar / SAHU, Soma, "Substance Abuse Causes and Consequences", *Bangabasi Academic Journal*, 2012, C. 9, s. 52-59.
- SINGH, Jyotika / GUPTA, P. Kumar, "Drug Addiction: Current Trends and Management", *International Journal of Indian Psychology*, 2017, C. 5, S. 1, s. 186-201.
- SOYASLAN, Doğan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Güncelleştirilmiş 12. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018.
- TEZCAN, Durmuş / Erdem, M. Ruhan / ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010.
- YAŞAR, Yusuf / İÇER, Zafer / YAZICILAR, Tarık T, "Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Özendirme Suçu (TCK m. 190/2)", *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 2018, C. 76, S. 2, s. 691-724.
- YENERER ÇAKMUT, Özlem, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu, s. 67-75, in ÜNVER, Yener / ÖZ, Kerem (eds), Uyuşturucu Madde Suçlarıyla Mücadele Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.
- YENERER ÇAKMUT, Özlem, "Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu (TCK m.190)", *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019, C. 21, Özel Sayı, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan, s. 3111-3126.

YENİDÜNYA, Caner / İÇER, Zafer, “Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçlarında Etkin Pişmanlık”, *Fasikül Aylık Hukuk Dergisi*, 2013, S. 38, s. 1-51.

YILMAZ, Enes, “Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma ve Özendirme Suçları TCK m. 190”, *Türkiye Adalet Akademisi*, 2018, S. 35, s. 345-374.

YOKUŞ SEVÜK, Handan, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

YOKUŞ SEVÜK, Handan, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasına İlişkin Suçlar, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007.

YURTCAN, Erdener, Yargıtay Kararları Işığında Uyuşturucu Suçları (Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar), Güncelleştirilmiş 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.

Yargı Kararları

Yargıtay 10 CD, 13007/1359, 28.02.2014 (Baran Doğan Hukuk Bürosu) <<https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/uyusturucu-madde-kullanilmasini-kolaylastirma-sucu-cezasi.html>> erişim tarihi 22 Temmuz 2021.

Yargıtay 10 CD, 18685/1581, 10.03.2014 (Lexpera) <<https://www.lexpera.com.tr/>> erişim tarihi 22 Temmuz 2021.

Yargıtay 10 CD, 30290/846, 25.02.2003 (Lexpera) <<https://www.lexpera.com.tr/>> erişim tarihi 22 Temmuz 2021.

Yargıtay 10 CD, 6161/18916, 08.12.2009 <<https://www.lexpera.com.tr/>> erişim tarihi 22 Temmuz 2021.

Yargıtay 10 CD, 30978/2008, 29.02.2012 <<https://www.lexpera.com.tr/>> erişim tarihi 02 Ocak 2022